

V sredi na tej sliki je Bernard Sawicki, ki je bil 17. januarja v okrajni ječi v Chicagu usmrčen na električnem stolu. Mladi Sawicki — silno pokvarjen fant — je bil obojen v smrt radi štirih umorov. S svojimi zločini se je ponasal tudi na sodnih zaslišanjih in dejal, da mu je žal, ker ni izvršil več umorov. Ko pa je prišel dan konca, so mu živci odpevedali in so ga morali skoro nesti na električni stol. Na desni je njegova mačeha in na levi duhovnik, ki pravi, da ga je speobrnil in spokoril.

Zmagovanje Sov. Unije lahko odloči vojno

HITLER SE Z INVAZIJO V RUSIJO JAKO UKANIL. — NEMŠKA ARMADA SE VEDNO NAJMOGOCNEJŠA NA SVETU. — UKRAJINA NE BO LETOS NIKOMUR VELIKO V KORIST

Sovjetska Unija si zelo prizadeva zlomiti silo nemške armade predno bo zime konec. Ako se ji to ne posreči, bo Nemčija na pomlad pričela novo ofenzivo, ki jo že pripravlja.

Nemški načrti ponesrečeni

Hitlerjevi armadi je šlo v prvih mesecih napada na Rusijo dokaj po sreči. Zasedla je najbolj obljudene, najbolj industrializirane kraje Sovjetske Rusije, v katerih živi okrog 60 milijonov prebivalcev. Vsega skupaj ima Rusija približno 180 milijonov ljudi.

Ukrajina, bogata na narodnih zakladih in žitnica Sovjetske Unije, je bila zasedena. Nemška armada je prodrla na Krim in se pomikala proti Kavkazu, hrepeneča po bogatih ruskih oljnih poljih. Prišla je do Leningrada in ga oblegala. Dospela je do praga Moskve. Obkolila je Sebastopol. Hitler je ponosno, bahavo oznanil, da je Sovjetske Unije konec in njena armada zbita toliko, da je ne bo nikdar več mogoče obnoviti. A nato se je zgodilo za nacije nepričakovano: za vse večne čase "uničena" sovjetska armada je "vstala od mrtvih", obvarovala Leningrad in Moskvo in pričela s protiofenzivo. Hitler je spoznal, da svojega načrta za poražene Rusije še ne bo mogel izvršiti.

Težka borba

Obramba obeh največjih mest Sovjetske Rusije je bila za rdečo armado triumf, in še bolj pa se je svet čudil, ko je bila nemška armada pogrnana iz Rostova in se začela pomikati nazaj tudi na severni fronti. Seveda, Nemci niso bežali s tako naglico, kot bi človek sklepal iz poročil v ameriških listih, a že to, da niso mogli naprej in bili končno primorani tudi na umik, je za sovjetsko armado sijajen uspeh.

Teritorija je dobila nazaj nekaj 20,000 kv. milj, kar je v primeri z onim, ki ga ima Nemčija še zasedenega, malo. Neglede na optimistična poročila z ruske fronte, v katerih so opisovali nemško armado za polmijado, nemške vojske pa za prezebljene in nezmožne za odpor, je resnica nasprotno. Ruska armada se mora za vsako miljo teritorija krvavo boriti. Nemške čete imajo nalogo vstrajati, neglede na žrtve.

Ne bo še odločitve

Le ako bi se sovjetski armadi posrečilo zlomiti prednjo nemško linijo toliko, da se bi morala ostala nemška armada naglo pomikati nazaj, bi bilo upati, da se vojna na tej fronti kmalu konča. Vrhovno poveljstvo sovjetske armade je odločeno pognati Hitlerjeve horde izpred Moskve in Leningrada čimdalje mogoče k prejšnji nemško-ruski meji. Mogoče se ji to posreči v nekaj tednih. In če ne, bo ta največja bitka v zgodovini, ko si stojita nasproti dve največji armadi, kar jih je (Nadaljevanje na 3. strani.)

VSI ZA DEMOKRACIJO...

V zavezniških deželah se proglašajo za bojevnike demokracije tudi kralji, vsi reakcionarji in bivši diktatorji. Namen vseh teh je zavzeti pozmagi svoja prejšnja mesta. Ako se to zgodi, bo svet tak, kakor je bil, z vsemi prejšnjimi hibami in vzroki za nove vojne.

Naloga delavstva in drugih ljudskih slojev v Ameriki, Angliji in v drugih deželah, ki so v vojni z osiščem je, da priborimo zaeno z zmago nad fašizmom tako demokracijo, ki bo vredna te označbe.

Demokracija ne pomeni samo, da imajo ljudje pravico glasovati, ampak v našem pomenu besede tudi tak ekonomski sistem, v kakršnem se je demokracija mogoče utrditi.

Iz nove gospodarske uredbe mora sistem izkoriščanja izginiti. Enako tudi imperializem in vse socialne krivice, ki so prepregale in še prepregajo svet.

Posedujoči sloji niso za tak red, pa če se še tako navdušujejo za "demokracijo".

Ako ljudstva hočejo, bo to res zadnja krvava borba. Trajen mir pa bo mogoč le, aka odpravijo vzroke za vojno. Večina onih, ki so danes na krmlu vlad, žele, da se svet povrne v stare razmere. V interesu delavskih slojev, ki v vojnah največ trpe, pa je, da po zmagi izvojujejo socialistični red — družbo vzajemnosti in sodelovanja.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Nacijska propaganda v Zed. državah še deluje, sedaj s sušljanjem. Na primer, po New Yorku je raznesla govorico, da je neka ladja pripeljala v newyorški pristan s havajskih otokov 1,500 trupel ameriških vojakov brez rakev, zložena kar na kupe. Vojni oddelek zvezne vlade je čutil potrebo to govorico zanikati in jo označil za popolnoma neosnovano.

Cenzura se vsled vojne tudi v tej deželi čedalje bolj uveljavlja. Nedavno je ustavila razpošiljanje Townsendovega tednjaka zaradi uredniškega članka, ki kritizira vladno kampanjo za nakup obrambnih bonдов in znamk. Pravi, da ljudje z malimi dohodki ne zmorejo tega bremena in se jim bi ga ne smelo naprtiti. Ako revni ljudje kupujejo bonde, si morajo pritrjavati na potrebščinah in vsled tega so tudi trgovci na škodi, piše Townsendov list. Ako bo hotel izhajati, bo moral z vlado v kampanji za prodajanje obrambnih bonдов sodelovati, ne jo ovirati. Townsend Weekly, namenjen boju za zadostne starostne pokojnine, izhaja v 170,000 izvodih. (List se je z vlado že pobotal in se ga spet svobodno razpošilja.)

Leon Blum je težko bolan. Star je 71 let. Zaprt je na nekem gradu, kjer čaka obravnave. Obtožen je z več drugimi bivšimi ministri krivde vstopa Francije v vojno in njenega poraza. Obravnava se bi morala že pričeti, toda je načelnik posebnega sodišča, kateremu je bila poverjena ta zadeva, rajše odstopil. Nemško vlado je to

zelo razljutilo in dolži vlado v Vichyju, da z obravnavo nalašč zavlačuje.

V Manili na Filipinih so Japonci internirali 4,000 ameriških in angleških državljanov. Poročajo, da ravnajo z njimi jako slabo. Ako je to resnica, postopajo Japonci zelo nespametno. Zed. države jim namreč lahko vračajo.

Brezposelnost v Angliji vzleže vojni ni še popolnoma odpravljena. Decembra meseca je bilo 188,300 brezposelnih. Pred dvema leti jih je bilo nad milijon.

Davki vseh vrst naraščajo. Poleg zvezne vlade jih višajo tudi lokalne oblasti. V eikaškem okraju n. pr. so letos višji kot kdaj prej, poslužba, ki jo nudi okrajna oblast, pa ni nič boljša kot je bila.

Iz Švice poročajo, da se nemška vlada pripravlja proglasiti Holandsko za del tretjega rajha. Sedaj je še avtonomna, da si pod nacijsko vlado.

Edward R. Murrow, ki je bil v Evropi direktor Columbia Broadcasting kompanije, opisuje, kako dobro je služila nacijski propagandi organizacija America First, v kateri so bili vodilne osebnosti gen. Wood, senatorja Wheeler in Nye, Ch. Lindbergh in več drugih. Njihove govore so Nemci citirali po radiu v nemškem in v drugih jezikih, da bi z njimi dokazali, kako zelo nasprotuje velika večina ameriškega ljudstva predsedniku Rooseveltu in Angliji. Izmed ameriških časopisov (Nadaljevanje na 5. strani)

V sedanji vojni bilo potopljenih že nad 2,270 ladij

Od kar se je pričela sedanja vojna, je bilo potopljenih že nad 2,270 vojni in trgovskih ladij v skupni teži 8,269,106 ton. To je ogromna količina, velika gora železa in jekla. Z ladjami vred se je potopilo na morskno dno za mnogo milijonov dolarjev tovara in več tisoč ljudi.

Zavezniške izgube na morju so trikrat večje kakor nemške, italijanske in japonske, naj si bo z ozirom na vojno ali pa trgovsko mornarico. V izgubah na morju je bilo od septembra 1939 prizadetih 32 zavojevalnih in nevtralnih dežel.

Anglija je izgubila 935 vojni in trgovskih ladij, Nemčija 176, Italija 136, Japonska 66, Zed. države 26 in po nekaj ladij male dežele. Izmed nevtralnih dežel je izgubila največ ladij Švedska, namreč 127. Norveška, ki je v vojni, ima že 238 ladij na morskem dnu, torej precej več nego Nemčija. Tudi par jugoslovanskih je bilo potopljenih, dalje precej nizozemskih, francoskih in drugih. Večino ladij so potopile podmornice, vojne ladje raznih vrst in aeroplani, na drugem mestu pa mine.

Tako si svet prizadeva neprecenljivo škodo in si jo bo dokler se ne preuredi za mir in vzajemnost med deželami.

Letna seja Družabnega kluba Slovenski center

V soboto 24. januarja bo letna seja družabnega kluba Slovenski center, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago. Na dnevnem redu so volitve in več drugih zadev. Po seji bo zabava.

Anglija dobila iz Zed. držav že nad milijon ton živil

Do 4. januarja je dobila Anglija iz Zed. držav na podlagi našega posojilnega-najemniškega zakona (Lend-lease act) prvih milijon ton živil. Koliko ton je bilo v tej dobi potopljenih, poročilo ne pove.

Tudi Madžari kradejo kmetom žito in kruh

Madžarska vlada je zasegla kmetov v Karpatski Rusiji vse "prekmerno" žito in ga jim pustila le toliko, da bo za setev. Kmetje so se uprli. Madžarske čete so jih "pomirile" s strelji. Žrtve niso bile velike... pravi poročilo.

Japonci dobro igrali

V Angliji časopisje zelo kritizira angleške mornarične in armadne avtoritete, ker so se v vojni z Japonsko tako klavarno izkazale. Tudi v Zed. državah se množe slične graje. Kritizirani poveljniki in ministri v Angliji priznavajo, da jih je Japonska presenetila zato, ker niso nikdar verjeli, da si jih bo upala napasti. Sedaj vidijo: Japonska si je upala in za začetek dobro žanje za svojo držnost.

Akcija za slogo unij AFL in CIO pognana v zamah

JOHN L. LEWIS PREDLAGAL WM. GREENU IN PH. MURRAYU POBOTANJE, KI NAJ PRIVEDE V ENOTNO UNIJSKO GIBANJE.—SOLIDARNOST DELAVSTVU NEOBHODNO POTREBNA

John L. Lewis je v soboto 17. januarja storil nepričakovan korak s predlogom predsedniku AFL Wm. Greenu in predsedniku CIO Philipu Murrayu za obnovitev pogajanj, ki naj bi imela za svoj cilj sklenitev sporazuma med tema dvema organizacijama.

Solidarnost potrebna

V svojem predlogu navaja, da je sloga med njima potrebna vsled vojne, in ker sta obe skupini (AFL in CIO) pokazali, da imata pogoje za uspevanje, bi bil nadaljni boj med njima brez smisla in obema ter vsemu delavstvu v škodo.

William Green je že odgovoril, da je AFL pripravljena na pogajanja. Tudi Philip Murray je odgovoril pritrjevalno.

Prvič sta obe skupini nastopili solidarno na konferenci z industrialci, ki so predlagali, da se naj v času vojne unije odpovedo zahtevati zaprtje delavnice tudi če imajo še tako veliko, večino delavcev organiziranih, in da naj ne motijo obratovanja s 'pretiranimi' zahtevami za zvišanje meze, ali z agresivno organizatorično kampanjo v tistih tovarnah, v katerih delavci še niso v uniji. Industrialci so torej kratko malo zahtevali, da naj bodo unije do konca vojne pasivne.

Tega nikakor niso mogle sprejeti in v obrambi za samoohrano so predstavnik CIO in AFL nastopili skupno ne da bi v početku konference to nameravali. Enotnost interesov jih je avtomatično pripravila v skupni tabor.

Deset milijonov organiziranih AFL ima sedaj okrog pet milijonov članov in približno toliko tudi unije CIO. Izven obeh zvez je velika unija ILGW, ki ji načeljuje David Dubinsky, in unija tiskarjev. Obe sta se pripravljene pridružiti skupni zvezi, čim se sporazumeti za enotnost.

Tudi bratovščine železničarjev so samostojne. Pripravljene so sodelovati z ostalimi unijami posebno v prizadevanjih za sprejem socialnih zakonov in v bojih proti reakcionarjem in drugim sovražnikom unij v zveznemu kongresu in v legislaturah posameznih držav. Tako bi saj v gotovih ozirih nastopalo skupno nad enajst milijonov organiziranih delavcev.

Namesto potovalnih je treba več lokalnih zastopnikov

Pred leti so bili slovenski časopisi v Ameriki odvisni v pridobivanju naročnikov največ od potovalnih agitatorjev, ki so šli od naselbine do naselbine in širili liste. ki so jih zastopali.

To je v povojni dobi minulo. Kar je še takih agitatorjev, delujejo le v bližnji okolici kraja, v katerem so stalno nastanjeni.

Naši listi so sedaj odvisni v pridobivanju novih naročnikov in za ohranitev starih zgolj od lokalnih zastopnikov.

Proletarec jih ima precej, toda za svoje razširjenje veliko premalo.

Čitateljev, ki z njim soglašajo, ima mnogo. Marsikateri izmed njih bi bil lahko za ta list tudi uspešen agitator, samo če se bi hotel lotiti tega posla.

Do malega vsakdo pa bi lahko dobil Proletarcu skozi leto saj enega novega naročnika.

Torej ohranimo mu ne samo vse stare naročnike, nego pridobimo mu tudi kolikor največ mogoče novih. S tem bo listu pomagano ne samo gmočno, nego tudi v njegovih nalogah, ker bo vsled večje cirkulacije svoje poslanstvo lažje vršil.

Kritika zoper vladno produkcijsko upravo

Ravnatelj iz krogov velebitiziranja, ki so bili pozvani v vladne službe, da posepijo vojno produkcijo, so se slabo izkazali. Tako je ugotovila posebna senatna preiskovalna komisija, ki ji načeljuje senator Harry S. Truman.

Avtna industrija je lani priducirala več avtov ko kdaj prej, namesto da bi se preukudila v vojno produkcijo, pravi komisija. Zelo graja takozvane "dollar a year men", to je, one ravnatelje velekorporacij, ki jih je zvezna administracija najela v vladne službe, češ, da

ker so svojo sposobnost demonstrirali v korporacijah, so nedvomno tudi najposobnejši za slične službe v vojnih prizadevanjih.

Poročilo pravi, da ti ljudje večinoma še zmeraj vlečejo plačo pri svojih korporacijah (znašajo od dvajset do sto tisoč dolarjev na leto) in se bolj brigajo za dobrobit njihovih družb, kakor pa za vladne urade, v katerih so uposleni za dolar na leto (za stroške prejema \$25 dnevno in mnogi tudi plačo). OPM (Office of Production Management), kateremu načeljuje ravnatelj korporacije General Motors, W. Knudson, je v omenjenem poročilu še posebno kritiziran. Nedavno je Roosevelt imenoval v urade za pospeševanje, reguliranje in distribucijo produkcije nadaljne ravnatelje velekorporacij, med njimi Donald M. Nelsona, ki je dosedaj imel pri Sears, Roebuck & Co. \$70,000 plače na leto. Najel je tudi predsednika iste korporacije, vp. generala Wooda in več drugih.

Tendenco v tej deželi namreč je, da ker so te vrste veščakov izkazali ravnateljske zmō-

nosti v privatnih podjetjih, so nedvomno enako zmōžni tudi za slične vladne službe.

Senatna komisija ugotavlja nasprotno. In je v pravem. Kajti ljudje, ki so vzgojeni misliti le na kupičenje dobička za privatnike, imajo o kolektivnih naporih malo smisla.

Najboljši ravnatelj za potrebe dežele so taki veščaki, ki so naučeni misliti na javno blaginjo, na reševanje socialnih problemov in na kolektivno ekonomijo. Nekaj takih je v vladni službi, a žal, še ne zadosti.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zeitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Kaos in maščevanja. ko mine vojna

V prejšnji svetovni vojni so zavezniki obetali, da čim zmagajo, bodo kaznovali kajzerja in prvake njegovega režima, ker so zakrivali klanje in uničevanja. Svoje pretnje niso izvršili. Niti niso ljudstva od zavezniških vlad zahtevala, da naj drže svojo besedo.

Takrat proti Nemcem med drugimi narodi ni bilo nebrzdanega srda in sovražstva. Nemška oholost je po padcu kajzerizma in razpadu Avstro-Ogrske morala sicer odjenjati, toda Nemci so se smeli v vseh novih in v prejšnjih državah že takoj za vojni svobodo gibanja. Izgredov proti njim je bilo malo.

V sedanjih vojni je položaj napram Nemcem popolnoma drugačen. Nemci so obsovanjeni med podjarmljenimi narodi bolj ko kdaj prej. Sovražstvo proti njim je brezmejno.

Vzrok je nacijsko barbarsko ravnanje z ljudstvi, ki si jih je podvrnil Hitlerjeva armada in jih proglašila za hlapce tretjemu rajhu.

Ko sta se Churchill in Roosevelt nedavno drugič sešla, sta se posvetovala tudi o vprašanju, kaj se zgodi v Evropi tik po vojni. Ali bodo podjarmljeni narodi vzkpeli in vrnili nemškemu rabiljem zob za zob? Kaj, če se ljudske množice v svojem srdu spremene v drhal in navale na vse Nemce, da jim vrnejo za prestano trpljenje z batinami, plenitvami in linčnanji?

S tem vprašanjem, s to pretečo možnostjo masnega pokolja se pečajo tudi vse zamejne vlade. V tednu z dne 12. januarja so imele o tem konferenco, ki se je vršila v Londonu. Devet od Nemčije zasedenih dežel je bilo zastopanih. Sprejelo se skupno deklaracijo, v kateri zagotavljajo, da bodo sodno kaznovani vsi tisti Nemci, katerim bo dokazano, ali o katerih je že sedaj znano, da uganjajo nad ljudstvi v okupiranih krajih zločinska dejanja. Na tem zborovanju je bil tudi angleški minister vnanjih zadev Anthony Eden in pa ameriški ter sovjetski poslanik.

Deklaraciji, ki določa, kako se bo postopalo z Nemci po vojni, je predložil poljski premier Vladislav Sikorski. Bila je sprejeta soglasno. Odobrili jo je tudi kitajski poslanik v Londonu. Njen namen je podjarmljena ljudstva v Evropi pridobiti, ko mine vojna, za mirno zadržanje. Naj prepuste, da s Hitlerjem in njegovimi tolovaji obračuna redna oblast po pravih mednarodnih justicijah.

Novinarji, ki so prisostvovali nekaterim sejам zamejnih vlad v Londonu, poročajo, da je v razpravah marsikak minister izrazil dvom v učinkovitost predložene deklaracije. Predstavljajo si, da čim bo Nemčija poražena in Hitlerjev terorizem skrahira, bo med maso zavalovela drhalska strast, ki bo padla po vseh Nemcih, kjerkoli jih bo mogla doseči.

Nemogoče je, da bi ljudstva ob priliki smage nad Nemci ostala hladna in bi čakala, da obračunajo z nacijskimi krvniki redne vlade. Prvič, vzelo bo časa, predno bodo redne vlade sploh mogle funkcionirati, in drugič, nemogoče je pričakovati, da bi narodi mogli ostati hladni ob pomisli na trpljenje, ki so ga morali pretrpeti. Nemci so jih izropali, jim razgnali družine, porušili mesta, odpravili šole, zaplenili posestva in jih morili v masah. Talci in drugi med civilnim prebivalstvom, ki so jih Nemci pobili, bodo maščevani. Vzelo bo časa, predno nastane po končani vojni v Evropi red in se ljudstva umirijo za normalen razvoj.

Nemci dobro vedo, kaj jih čaka v slučaju poraza. Hitler jim to nevarnost drži vedno pred očmi. "Videli ste v prejšnji vojni, kaj so zmagovalci storili z vami. V sedanjih vojni, ako se jim podamo, bodo z nami še vse bolj brezobzirni," jih svari Hitler in kliče na vztrajanje in v povečanje naporov za nemški triumf.

Churchill in Roosevelt sta za preprečitev anarhije in drhalske justice po vojni. To pa je mogoče doseči le z zadostno političsko silo. Zamejne vlade je nimajo. Torej je izhod le ta, da Evropo po porazu Nemčije in Italije zasedejo ameriške, angleške in sovjetske čete. Vprašanje pri tem je, da-li se bodo te tri velesile v kritičnem času mogle sporazumeti za skupno akcijo. Sedaj obetajo, da jim to ne bo težko. Prvi dve sta že sedaj v soglasnosti. Druga stvar je glede Rusije, ki bo po vojni hotela glede usode Nemčije in Evrope odločujoč, ne pa podrejeno vlogo.

Upravičen strah

Zavezniške zmage in sproščene srda podjarmljenih narodov se ne boje samo Nemci, nego tudi Paveličevi Hrvatje. Srbi ne bodo obračunali le z Nemci in Madžari, in z Borisovimi Bolgari, ki jim pridejo v pest, nego s še večjim gnjevom s hrvatskimi "vstaši" (Paveličevi fašisti).

AMERIŠKA OBREZJA PRIPRAVLJENA NA OBRAMBO

Gornje je slika obrambne postojanke nekje na ameriškem obrežju. Ogromni topovi (155 mm) so s svojimi posadkami noč in dan pripravljani odbiti vsako sovražno vojno ladjo. Utrdbe so zavarovane z vrečami peska.

Mazzinijeva družba in njeno stališče glede povojne Italije

Grof Sforza deluje, da jugoslovansko primorje ostane pod Italijo v vsakem slučaju. — Naloga, ki jo ameriški Jugoslovani v organizirani obliki še niso načeli, dasi je že zelo pozno

V Zed. državah deluje med drugimi proti fašizmu in Mussoliniju Mazzinijeva družba, ki jo vodi bivši italijanski minister vnanjih zadev grof Carlo Sforza. Tvori jo liberalci italijanske narodnosti, ki imajo za svoj cilj strmoglavljenje Mussolinija in fašizma ter demokratiziranje Italije. Ime si je dala po velikem borcu za svobodo in filozofu Giuseppe Mazziniju. V Argentini deluje slična organizacija, ki se imenuje Italia Libre.

Grof Sforza ima vsled svoje prejšnje visoke pozicije, ki jo je zavzemal v italijanski vladi, v Washingtonu in v ameriški javnosti velik vpliv. Za Slovence in druge Jugoslovane je njegovo gibanje predmet pozornosti ne samo zato, ker deluje za odpravo fašizma, nego še posebno radi tega, ker zahteva, da primorski kraji ostanejo pod Italijo in da se ji pusti tudi Dalmacija. Z drugimi besedami, Mazzinijeva družba zahteva, da se pusti Italiji vse njene imperialistične pridobitve.

Ko je jugoslovanska zamejna vlada izjavila, da je njen cilj obnovitev Jugoslavije ne samo v njenih prejšnjih mejah, nego tudi pridruženje Primorske s Trstom k Jugoslaviji, je grof Sforza odgovoril, da je Trst s svojim zaledjem vred italijanski, zato ga ne bo nobena italijanska vlada prepustila kaki drugi državi.

Radi vprašanja Trsta se je sivočasno razvila v dnevniku New York Times polemika med V. Vlahovićem in grofom Sforzo. Končno je uredništvo Timesa Vlahovičeve nadaljne dopise odklonilo priobčiti, grofa Sforza pa prosilo oproščenja, ker je Vlahovičeve argumente o Trstu sploh priobčilo.

Ako Mussolini pade, je verjetno, da postane grof Sforza spet minister vnanjih zadev, ali morda celo premier. In ker ima vpliv pri ameriški in angleški vladi, bo Slovincem Primorsko težko oteži iz klešč Italije in Hrvatje bodo imeli enake težave glede Dalmacije, ki je sedaj tudi pridružena Italiji.

Mazzinijeva družba je propagandistična organizacija, ki oznanjuje liberalne ideje in demokracijo, in ob enem deluje, da se Italiji ne odvzame niti teritorija, in pa da ji zavezniški po zmagi nad fašizmom gospodarsko pomagajo. Grof Sforza in njegova družba imata v ameriški javnosti veliko publicitete. Uživata naklonjenost vseh nasprotnikov fašizma v Zed. državah.

Ako hočejo amer. Jugoslovani tej javnosti dokazati, da nima Italija do slovenskega in hrvatskega Primorja nikake moralne pravice, in da se je prebivalcem teh krajev storila po prejšnji vojni velika krivica, ki se je sedaj ne bi smelo ponoviti, se bodo morali organizirati enako močno, kakor so organi-

V spomin rojakinji Katherine Zupan

Chicago, Ill. — Na čikaškem "westside" smo videli na slovenskih prireditvah pred leti živahnega rojaka, in če ga nisi poznal ter vprašal znanca, da ti pove njegovo ime, je radostno dejal: "O, ga ne poznaš? To je Mike Zupan."

"A ta ženska, kdo je ona?" Pa so pojasnili: "Je ne poznaš? To je Zupanova žena. Katarina ji pravimo, kateri jo že dolgo poznamo."

Radovala se je in pomagala, kadar jo je kdo vprašal, naj priskoči, da bo šlo delo hitreje izpod rok.

Dne 12. januarja t. l. je umrla. Živela je na S. Hamlin Ave. med 24. in 23. cesto. Bolehala je že blizu štiri leta. Trpela je zelo in končno jo je smrt rešila.

Preminula je v starosti nad 70 let. Imela je devet otrok, izmed katerih jih je sedem še živih, vsi odrasli.

Pogreb se je vršil dne 15. januarja iz Tanclove pogrebniške kapele, 3821 W. 26th St. na pokopališču Woodlawn, na sekciji SNPJ. Vodil ga je pogrebnik Louis Zefran.

V kapeli in ob grobu se je od pokojnice poslovila v imenu ženskega društva Nada št. 102 SNPJ, čigar članica je bila pokojnica, s kratkim nagovorom predsednica društva Angela Zaitz.

Priljubljenost pokojnice je izpričevalo posebno cvetje. Vsa kapela tik ravnice je bila obložena z vencji.

Soprogu, otrokom in drugim sorodnikom pokojne Mrs. Zupan naše iskreno sožalje.

Če želite dobro čtivo, naročite si Ameriški družinski koledar za leto 1942.

Dobički naraščajo

Telegrafska družba Western Union je lani napravila v prvih 11. mesecih \$5.81 čistega dobička na delnico, ali dvakrat toliko kakor leto poprej.

PROSVETNA MATICA VABI SE OSTALA DRUŠTVA, DA SE JI PRIDRUŽIJO

Ze prilično društev — bodisi podpornih, kulturnih, združnih, in pa političnih klubov, je na svojih sejah decembra m. l. in pa januarja t. l. sklenilo, da ostanejo v Prosvetni matici.

A jih je še mnogo, ki niso sedaj, in niso bila niti prej nobenkrat še včlanjena v tej ustanovi.

Iz tega razloga jim je tajništvo po nalogu odbora Prosvetne matice naslovlilo v drugi polovici meseca januarja to leto sledeče pismo:

KLIC NAPREDNIM PODPORNIM, KULTURNIM IN POLITIČNIM ORGANIZACIJAM V PRISTOP IN SODELOVANJE NA PROSVETNEM POLJU
Sledeče vrtice niso protinja, pač pa klic na sodelovanje na prosvetnem polju, klic na sodelovanje pri delu, ki ga vrši Prosvetna matica zadnjih dvajset let.

Skrben je bil začetek te ustanove, toda v dobrih 20. letih se je razvila na kulturnem polju v pravega orjaka. Za dokaz navajamo, da je v teku svojega obstoja izdala nad DVAJSET raznih knjig in več brošur povestno, znanstveno in politično vsebine in nič manj kot 81.000 izvodih, izmed teh nad 46.000 izvodov v lastni založbi. Organizacijam, ki so aktivne na dramskem polju, je razposlala na stotine iger, v večini slučajev z vlogami vred.

Vse to je bilo poslano pridruženim organizacijam brezplačno. Vse to je bilo poslano brezplačno, da ta apel ni protinja; pač pa klic na sodelovanje, kajti pridružene organizacije prejmejo vsako leto več dobre literature kot pa znaša letna članarina.

Obračamo se na vas za sodelovanje v teh za naš narod tako temnih časih. V času, ko fašistične in nacistične horde teptajo v tla najelementarnejše pravice našega naroda v Sloveniji; v času, ko leži pomendrana v blato vsa naša literatura v stari domovini; v času, ko smo ameriški Slovinci edini, na katere se obrtajo oni v domovini za moralno in gmetno pomoč. Od nas je odvisno, da obdržimo naša kulturne ustanove pri življenju, ki bodo v korist nam in onim onstran morja.

Članarina pri Prosvetni matici je od 50c naprej mesečno. (Mnogo organizacij plačuje od \$1 do \$2.50 na mesec.) Pridružite vaše društvo k tej ustanovi in pomagajte nam v naših prizadevanjih na prosvetnem polju, da bomo skupno dosegli toliko večje uspehe.

Z iskrenim pozdravom in z vero v boljše bodočnost, ostajamo

ODBOR PROSVETNE MATICE:

IVAN MOLEK, JOSKO OVEN, JOHN RAK, JOHN BERLIZO, FRANK CESEN, IVAN JONTEŽ IN: ETBIN KRISTAN.

CHAS. POGORELEC, tajnik.

Ne zlomimo otrokom peruti!

V svoji avtobiografiji "Moje življenje" pravi Ivan Cankar: "Veliko prenese človek, to vem sam; par konj bi ne zveliko tovara, ki ga nosi na plečih že otrok. Ali da se da trpeti toliko in tako dolgo, kakor je trpela moja mati, je bil čudež, ki si ga še zdaj ne morem natanko razložiti." Res je, da nam naloži včasih življenje na pleča tovar, večji od gore, ali pa da si ga naložimo sami. Enega se pa vsi skupaj premalo zavedamo, da je vsak dolžan nositi svoje breme sam, da shaja najbolje v življenju tisti, ki deli z drugimi le radost, trpljenje pa prenaša sam. Če je pa komu breme le pretežko, potem naj se zateče za pomoč ali vsaj za nasvet in tolažbo k odraslim, seveda le k takim, ki imajo izkušnje, od katerih pa tudi lahko upravičeno pričakuje razumevanja, tolažbe, pametnega sveta in učinkovite pomoči. Nikoli pa ne smemo prelagati bremen na šibka otroška ramena, ne smemo jih obremenjevati s tovari, pod katerimi se u-pognejo še utrjena, vsega hudega vajena pleča odraslih.

Otroci imajo pravico do mladosti, do srečne, tople in vesele mladosti, da bodo potem šli v življenje nezagrenjeni, da si bodo ohranili radosten, svetel pogled v življenje in v bodočnost, zdravo zaupanje in krepko voljo. Za otroka sta radost in veselje isto kakor topla pomladansko sonce za nežno rastlino. Otroci pa, ki je v otroških letih poznal samo strupeno slano, ki mu je pomorila sproti vse dobre krali, stopi v življenje z zlomljenimi peruti. Nikoli ne bo zmožen veselega, smelega poleta, nikoli ne bo znal prav kovati svoje sreče, do smrti ga bo spremljala samo tiha žalost, zagrizen srd in črna nevoščljivost proti vsakomur.

Zato morajo starši, prav posebno pa še mati, svojega otroka voditi z ljubeznijo in z veselimi srcem in veselo srce mu tudi morajo dati za popotnico v življenje, saj je to največja dota, ki si jo kdo lahko ponese iz domače hiše. Kdor ima svojega otroka resnično rad, temu ne bo težko, zadeti prave poti. S toplo ljubeznijo lahko mati očari mlada leta svojih otrok, pa če bo revščina in vse drugo hudo še tako preganjalo družino. Nikoli ne jadikujmo in ne tarnajmo po nepotrebnem pred otrokom, ne stresajmo nad njimi vseh svojih skrbi in težav, vse grenkobe in jeze. Seveda, otrok naj le ve, da smo ubogi, da si ne moremo privoščiti vsega, kar bi radi, še najpotrebnejšega včas ne. A razlika je v tem, kako otrok za vse to izve.

Poznala sem ženo, ki ni znala z denarjem ravnati in ga nikoli ni imela, dasi je imel njen mož stalne mesečne dohodek. Najkasneje desetega v mesecu je bila suha, potem pa je začela misliti na posojilo. Ker se je sama dodobra naveličala mnogih brezuspešnih potov pri iskanju posojil, je začela posiljati svojo najstarejšo hčerko, komaj je ta dobro shodila, k sosedom in znancom s prošnjo, da bi ji posodili manjši ali večji znesek. Ponizanja in pikre opazke, ki se jim je sama hotela izogniti, je torej brez pomisleka in brez sramu prevzela na otroka, ki je moral trpeti zato, ker mati ni znala gomo, da je vsak dolžan nositi svojspodinjiti.

Takih slučajev, da starši svojim lastnim otrokom ubijajo veselje in jim grenijo mladost, je mnogo v vsakdanjem življenju. Kako malo je staršev, ki bi si med štirimi očmi zaupali svoje skrbi in težave, kako malo je očetov in mater, ki bi brez prič obravnavali in poravnali svoje nesporazume in svoje prepire. Koliko je takih družin, v katerih starši brez sramu razgaljajo svoje umazane strani pred otrokom, ki mora biti priča vsakega spora, ki pa mora biti navadno še tudi streljavec za slabo voljo in jezo, ki sledi vsakemu prepiru. Starši prav malo vedo o tem, kako poraženo deluje na otroka preprič med očetom in materjo,

kako revna je mladost otrok, kjer je v družini večer preprič. Veliko je mater, pa tudi očetov, ki hočejo vse svoje resnično in umišljeno gorje odložiti v družini, ki opletajo z jezikom okoli sebe, da je obrizgana vsa družina, ki lastnega otroka za malenkosten prestopok opljuvajo z najgršimi psovkami in kletvicami. S svojim zmerjanjem pa dosežejo samo to, da se zakonski drug in večji otroci, ki si že lahko kako pomagajo, domu popolnoma odtujijo in se mu čimprej umaknejo, mlajši otroci pa zgrube zadnje sled zaupanja, spoštovanja in ljubezni.

Vsak ima svoje križe in težave, vsakdo ve, da življenje ni noben rajski vrt, a s kričanjem in stokanjem ničesar ne popravimo, lahko pa mnogo ali vse pokvarimo. Zato vsaj pred otroci ne razkričimo vsega svojega gorja, da jim ne bomo s svojimi skrbi zaprli otroškega paradiza. Če bi matere vedele za globoko stisko, ki jo povzročijo njih besede v otroških srcih, bi drugače ravnale. Res se dobe otroci, ki pri igri ali v šoli takoj pozabijo na materin izbruh, a večina se njegovega slabega vpliva kar ne more otresti, trudni in zagrenjeni se sklanjajo pod prezgodaj naloženo težo. Majhno deklico je peljala mati prvič v gledališče k predstavi za otroke. Ko je vstopila deklica v razkošno razsvetljeno gledališče, je najprej vzkliknila, kako visok račun pač morajo ti ljudje dobiti za porabljeno elektriko. Prav gotovo je doma mati tarnala vsak mesec ob prejemu računa za elektriko, da je to otroku tako ostalo v spominu. — Drug slučaj: Majhen deček, drugače tako priden in pazljiv, sedl nekoč v šoli ves zgubljen in skršen. S prijaznimi besedami izrabi končno učiteljica iz njega vzrok potrtosti: Mama ima perilo oprano, a zaradi dežja ga ni mogla obesiti in zato je bila zjutraj tako silno huda, še kave ni skuhala... Kako naj otrok taki neuravnoteženi materi postavi v svojem srcu spomenik za vse življenje!

Matere, zavedajmo se velike odgovornosti, obvarujmo kljub sedanjim hudim časom oem naših otrok radostni sij, vodimo njih mlada leta z ljubeznijo, ne z čno slepo in nagonsko ljubeznijo, ki jo poznajo tudi živali, ampak z ono višjo ljubeznijo, ki temelji v spoznanju lastne odgovornosti za srečo tega malega bitja, ki smo ga poklicali v življenje in v spitovanju do tega novega človeškega življenja. M. S.

Legar redči Zide
V židovskih predelih na Poljskem so se vsled žalostnih higijskih razmer in lakote naselile epidemične bolezni. Iz Stockholma poročajo, da v enem židovskem "ghettu" na Poljskem umre povprečno 300 ljudi na dan. Večinoma jih ugonablja legar.

Tole mi ne gre v glavo?
Kako je mogoče komu verjeti, da so kralji in diktatorji poborniki za demokracijo? Saj je vendar lahko vsakemu znano, da so jo uničevali, ne pa gradili!

Kako je mogoče komu verjeti, da so kralji in diktatorji poborniki za demokracijo? Saj je vendar lahko vsakemu znano, da so jo uničevali, ne pa gradili!

IGNAZIO SILONE:

FONTAMARA

ROMAN IZ FASISTICNE ITALIJE

Z avtorjevimi dovoljenjem prevedel TALPA

(Nadaljevanje.)

Medtem ko je kavaliere natakalo vino, je vzel Berardo brazovjavo, jo odprl, bral in zopet bral, se zazrl v nas, jo zganil in jo brez besede vtaknil v žep.

"Kaj pa je?" sem vprašal.

Berardo ni odgovoril. Njegov obraz je bil neprodoren. Belina njegovih oči se je nenadoma skalila in zalila s krvjo. Ze iz Fontamare sem vedel, da je bil to edini vidni znak njegovega silnega razburjenja.

"Kaj pa je?" sem še enkrat vprašal s kolikor moči prijaznim glasom.

Berardo se je brez besede zleknil po postelji. "Dobri razbojnik" in kavaliere Paziensa sta vsa potra odšla in sta vzela obe steklenici vina s sabo. Legel sem poleg Berarda na njegovo posteljo, najprej pomolčal, da bi postal zaupljiv, potem sem ga pa začel tiho izpraševati:

"Kaj pa je? Ali se ti je kaj zgodilo? Ali ti je kdo umrl?" Toda ni mi odgovoril. Tedaj sem vedel, da mu je v Fontamari nekdo umrl.

Ob osmih zvečer se je dvignil v sosedni sobi, ki je v njej — kakor sem že povedal — stanoval kavaliere Paziensa, nenavaden hrup. Iz tisto malo besed, ki sem jih ujel, sem spoznal, da se morava pripraviti na novo nesrečo. In res so se kmalu nato odprla vrata najine sobe in prikazal se je ozki, izsušeni obraz uboga dona Paziensa. Ne da bi vstopil, je rekel:

"Uradni predstojnik fašistovske strokovne organizacije je bil pri meni. Vajini izkazi so dospeli. Na npravnostnem izprijčuvalu, ki ga je napisal podesta, je napisano: "V nacionalnem oziru docela nezanesljiva." S takim izprijčuvalom pa je nemogoče, da bi dobila delo. Nikoli ne bosta našla dela. Razen tega je obveščena tudi že policija..."

Zaprli je vrata in odšel. Pet minut kasneje so se vrata vnovič odprla:

"Vajina soba je oddana," je nama dejal "dobri razbojnik". "V pol ure mora biti izpraznjena."

Bilo je že pozno, ko sva zapustila gostilno.

"Kaj sedaj?" sem vprašal Berarda. Toda kaj mi naj na to odgovori.

Nič.

V nogah sem čutil silno slabost in od lakote me je bolela glava. Vsak hip sem menil, da se bom zgrudil. Ljudje so se po cestah ozirali za nama. Gospodje so se umikali, kakor bi se bali. Berardov izgled je moral res vsakega prestrašiti.

Ne da bi nameravala, sva prispela tako v bližino postaje. Na trgu je bilo mnogo karabinierov, miličnikov in stražnikov. Ustavljali so mimoidoče in jih preiskovali. Ustavljali so avtomobile in tudi nje preiskovali. Tedaj pa je stopil pred našu fant, ki je naju najprej začudeno pogledal.

"Dober večer," je dejal Berardo.

Berardo ga je nezaupljivo pogledal in mu ni odgovoril.

"Prav kar sem mislil nate!" je mladi mož pristavil. "Če bi te sedaj ne srečal, bi prišel jutri k tebi v Fontamaro."

"Niti centesima nimam več," mu je odvrnil Berardo. "Če nameravaš krasti, se moraš že na koga drugega obrniti."

Fant, napol študent, napol delavec, se je zasmeljal. Bil je velik, vitek, dobro, a ne elegantno oblečen. Njegov glas in pogled sta vzbujala v naju zapanje.

"Se veš, kako je bilo, ko si bil zadnjič v Avezzanu?" je vprašal fant Berarda. "Se spominjaš krme, v katero je vas, tebe in ostale Fontamareze, izvalil rdečelasi ovaduh? Se spominjaš? ... Kaj si morda pozabil, kdo te je tedaj opozoril?"

Berardo, ki je imel dober spomin, je mladega moža takoj prepoznal.

"Plačaj nama kako jed," sem ga poprosil, ko sem spo-

znal, da Berardo te priložnosti ni mislil izrabiti.

Fant iz Avezzana nas je odvedel v bližnjo krmo in je naročil jajca z gnatjo.

"Ali je to za naju?" je nezaupljivo vprašal Berardo. "In kdo bo to plačal?"

Da bi Berarda pomiril, je stopil mladi mož k blagajni in kar naprej plačal zapitek. Med tem me je Berardo pogledal, kakor bi hotel reči: "Ta pa je nor."

"Čemu pa so prav za prav vsi ti karabinieri in miličniki tako razburjeni?" je poizvedoval Berardo, ko se je najedel. "Iščete nekega Neznanca?" je fant odvrnil. Toda odgovor ni bil dočela jasen.

"Ze nekaj časa ograža neki Neznaneec, 'veliki Neznaneec', javno varnost," je pojasnjujoče pristavil. "V vseh procesih pred izjemnim sodiščem je govor o Neznancu, ki skrivaj izdeluje tiskovine in jih nato deli... Vsi, ki jih ujamejo z ilegalnimi spisi, trdijo, da so jih dobili od nekega Neznanca... Najprej se je zadrževal navadno pri velikih tovarnih, nato v okolici mesta in pri vojašnicah; končno se je pojavil tudi na univerzi. Isti dan je bil najavljen iz različnih provinc in celo z meje. Najboljši policaji ga zasledujejo, toda doslej ga še niso ujeli. Prijeli so že okrog šest tisoč oseb in večkrat je vlada že mislila, da je med aretiranci. Toda po kratkem odmoru je začelo podzemsko časopisje zopet delovati in izjemna sodišča so vnovič konstatirala, da veliki Neznaneec še zmeraj deluje..." Zdi se, da se v zadnjem času zadržuje v Abruzzih..."

"V Abruzzih?" je Berardo živahno vprašal.

"... V Sulmoni, v Prezzi, v Avezzanu in v ostalih krajih. Kjer se pojavi, tam se upirajo kafoni. Kjer se kafoni upirajo, tam je tudi on."

"Toda, kdo pa je on? Ali je morda hudob?" je vprašal Berardo.

"Morda," je fant iz Avezzana smehljajoč se odgovoril.

"Ko bi mu človek le mogel pokazati pot v Fontamaro," je vzdihnil Berardo.

"Jo že pozna," je oni polglasno odvrnil.

Ta hip je stopil v krmo stražnik, ki ga je spremljalo več miličnikov, in se je namenil k nam.

"Potne liste in legitimacije!" je zaukazal.

Medtem ko je stražnik pregledoval izkaze, ki sva jih dobila v fašistovski strokovni organizaciji, razen tega še legitimacije, potni list in še mnogo drugih listin, ki jih je imel pri sebi fant iz Avezzana, so miličniki preiskovali lokal.

Naše listine so stražnika zadovoljile in nameraval je že oditi, ko so ga miličniki opozorili na zavoj, ki je bil ovit v povosčeno platno in ki so ga našli pri obealniku. Njegova vsebina je stražnika in miličnika spravila v strašno jezo; kričoč so se vrgli na nas:

"Čigav je ta zavoj? Kdo ga je položil na tla?" Ne da bi počakali na naš odgovor, so nas obkolili in odvedli na policijo.

Berardo je mislil, da je bilo v zavoju nakradeno blago in da nas smatrajo za tatove, in je na vsej poti kričal:

"Mi — pa tatovi... Sramujte se! Vi ste tatovi. Mi smo izropani, ne pa tatovi... Tatovi so fašistovske strokovne organizacije, ki so nam ukradle 35 lir... Kavaliere Paziensa je tat, ker nam je vzel 20 lir... Mi — pa tatovi? ... Impresario je tat!"

Na policijo so iz vseh mestnih okrajev neprestano prihajale gruče aretirancev.

"Lov na velikega neznanca se nadaljuje," je fant iz Avezzana tiho pojasmil, nakar je Berardo spoznal, da nas ne dolže tatvine; to ga je pomirilo.

Ko so nas meni nič tebi nič zaprli v celico, kjer sta bila že dva aretiranca, sva si v Berardom zadovoljno pomežiknila: vsaj do jutri bova preskrbljena s stanovanjem in hrano... razen tega bova utegnila razmišljati o najini bodoči usodi.

(Dalje prihodnjšč.)

Ali ste že naročili Ameriški družinski koledar za leto 1942?

VOJNI BIKIKLJI

Bikiklji, ki jih bodo izdelovali v tej deželi med vojno, bodo imeli znatno manj raznega materiala kakor prej, toda bodo valje temu trpežni. Ker avtov ne bo dobili, se bo stotisoče ljudi posluževalo bikikljev. Na gornji sliki je Leon Henderson, načelnik vladnega oddelka za kontroliranje cen, in njegova stenografka na "vojem ekonomičnem" bikiklju.

ANDY DROBNIC

Johnstown, Pa. — V soboto 10. januarja je v fukajšnji bolnišnici preminul po dolgem bolehanju Andy Drobnic. Nalezel se je v 39-letnem garanju v rovihi nadehu in k tej se je končno pridružil še neozdravljivi rak. Polkojnik je umrl skoro od lakote, ker že dlje časa ni mogel ničesar uživati.

Andy je bil močna osebnost in splošno znan kot poštenjak in človek krepkega prepričanja. Bil je leta 1906 ustanovitelj društva Danica št. 44 SNPJ in od tedaj je bil vsa to dolgo dobo zvest član temu društvu. Enako društvu Sv. Alojzija št. 36 JSKJ, sedaj ABZ.

Mnogo let je pokojnik deloval pri soc. klubu JSZ in bil vseskozi trdno prepričan v socialistična načela.

Andy Drobnic je bil rojen 5. novembra 1881 v Grahovem pri Cerknici na Notranjskem. Po domače so mu rekli Fužinarjev. V Ameriko je prišel l. 1900, star 19 let. Skoro vso dobo bivanja v tej deželi je preživel v Penni, v naselbini Cone-maugh.

L. 1912 se je poročil z Antoino Krejančič, ki je preživela svoja otroška leta v Braziliji.

Rodili so se jima štirje otroci: sinovi Andy, Frank in Edward ter hči Mallie. Poleg tega in pa soproge zapuščala pokojnik dva brata, enega izmed nju na domu v starem kraju.

Andyjevo življenje je bilo vseskozi težak boj za obstanek. Prišel je v položaj, da bi se bil lahko nekoliko oddahnil, ker otroci so mu razen enega odra-sli in s tem je bilo skrbni zanj konec. So pridni in ga navdajajo.

Ali pomagajte?

Zed. države so v vojni. Mnogi so že dali, in mnogi še bodo, življenje v nji.

Vi lahko pomagate z gotovino. Ne da jo podarite, ker vas država ne vpraša za dar, nego le, da vložite kolikor morete v obrambne bonde in v obrambne znamke.

Bondi stanejo od \$18 naprej in znamke pa so od 10c. Vse to vam prinaša obresti.

Torej vsakdo, ki dela in kaj zasluži, lahko pomaga. Pomaga tako, da dobi za posojilo vladi nazaj ves denar z obrestmi vred.

Investirajte v obrambne bonde!

li z velikimi upi. Toda usoda je odločila tako, da ni mogel uživati tega radovanja.

Silno hitro se redčijo naše vrste. Zalostno je, ko se človek ozira okrog in ne vidi več svojih sovrstnikov in prijateljev, ki so si bili enaki po prepričanju in aktivnostih. Dolgočasno postaja in svet se mu zdi že kar puščoben.

Pogreb pokojnika se je vršil 12. januarja na pokopališče Grandview po društvenih obredih in po obredih unije, kateri je pripadal. Na omenjenem pokopališču počiva že par sto njegovih prijateljev in znancev.

Družini pokojnika izražam iskreno sožalje. — A. V.

Občni zbor Slovenskega delavskega centra

Chicago, Ill. — V petek 30. januarja bo občni zbor delničarjev Slovenskega delavskega centra. Pričetek ob 8. zvečer na 2301 S. Lawndale Ave.

Potrebno bo izvoliti direktorij za tekoče leto in ukrepati o gospodarskih zadevah te ustanove. Tajnik Oscar Godina bo poročal podrobno o financah. Upravitelj poslopja bo poročal o možnostih za nadaljne izboljšave, in poleg tega bodo na dnevnem redu razne druge zadeve.

Ker je klub št. 1 JSZ glavni delničar SDC — je sklenil, da ima vsak član na občnem zboru SDC en glas, in vsakdo sme razpravljati o vsem, kar se tiče dnevnega reda SDC.

Marsikdo želi, da se bi Center izboljšalo z nadaljnimi delavami. Poročano bo na občnem zboru tudi o tem. Pridite vsi, ki se za stvar zanimate, ker le na ta način boste imeli priložnost izraziti svoje misli k poročilom.

Vsi delničarji so bili na občni zbor SDC pismeno povabljeni.

Torej pridite, da čujete finančno in razna druga poročila ter nato razpravljate in sklepate o njih. — P. O.

Farmarji dobro organizirani

V sklepanju o določanju maksimalnih cen potrebščinam so v zveznem kongresu farmarji spet pokazali, da so politično in stanovsko organizirani veliko boljše, kakor pa delavci. Farmarskim zahtevam se je ugodilo, ker imajo v zbornici ameriški poljedelci zelo močan, vpliven blok.

Ako v vaši naselbini ni še kluba JSZ, pristopite vanjo kot član "at large". Članarina je \$1 na leto.

ZMAGOVANJE SOVJETSE UNIJE LAHKO ODLOČI VOJNO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

še poznala zgodovina, trajala še dolgo.

Hitler je v svojem novoletnem govoru priznal, da tolikšnega odpora od ruske armade ni pričakoval. Ne more se načuditi, čemu "boljševiški sužnji" tako tišče v smrt. On dela vtis, kot da so žrtve samo na ruski strani, na nemški pa malenkostne.

Ukrajina mu ne bo zalega

Izguba Ukrajine ima za sovjetsko gospodarstvo težke posledice, ne samo zaradi industrije, ki je prišla nacijem v pest, kolikor ni bilo uničene, nego še posebno vsled vprašanja prehrane.

A tudi če se jo bo Hitlerju letos še posrečilo ohraniti, mu materialno ne bo veliko koristila. Dokler bo tam okrog vojna, se Ukrajine v velikem obsegu ne bo posrečilo obdelati, niti ne obnoviti njene industrije.

Pa tudi, če jo v naslednjih tednih ruska armada znova zasede, se je letos ne bi moglo obdelati toliko, da bi njen pridelek dosegel količino produktov v predvojni dobi. Rusija s tem dejstvom računa in je poskrbela, da bo letos obdelala toliko več zemlje v Sibiriji in v drugih nezasedenih krajih. Z ofenzivo v Ukrajini pa bo sovjetska armada skrbela, da je tudi Nemčija ne bo mogla izrabljati.

Hitler je bil uverjen da bo v Ukrajini mir že zadnje jesen in da bo letos že vsa uposljena v korist Nemčiji. Tolažil se je, da bo imel tretji rajh s pomočjo ukrajinskega žita kruha v izobilju, pa tudi mesa. In bil je gotov, da se bo Nemčija na pomlad zalagala že z ruskim oljem iz kavkaških vrelcev.

Ker se je ukanil, so si morali Nemci še bolj stisniti pasove in hraniti morajo z oljem vedno bolj, kajti ako ga jim zmanjka, bo nemška mehanizirana armada brez hasni.

Koliko olja ima Nemčija v rezervi, ni znano. A očitno je, da ga je v svoji ofenzivi proti Sovjetski Uniji morala porabiti izredno veliko. V Rumuniji je obnovila vse vrelce, toda ji ne donajajo toliko, da bi ji obvarovalo rezerve, ki si jih je pripravljala že več let pred vojno. Ako vojne še ne bo kmalu konec, bo po njih. Zato se je tudi tako desperatno vrgla proti Kavkazu, pa naletela na tak odpor, da se je morala umakniti.

Ker je sovjetska armada in industrija odvisna največ od teh vrelcev, je razumljivo, čemu je rdeča armada branila pot do njih toliko, da je nemška armada morala iz Rostova.

Nemčija ni še izčrpana

Vzlic umikanju nacijskih čet pa bi bilo napačno domnevati, da je nemška oborožena sila že blizu razsula, kot žele to prikazati nekateri ameriški časniki. Rusija se tega zaveda, zato se tudi ona pripravlja toliko, kot da se vojna med njo in Nemčijo na pomlad znova začne. Skušala bo stisniti nemško armado do onesveščanja, in če se ji to ne posreči, ji saj ubraniti obnovitev prodiranja.

Za svoje ojačanje potrebuje ruska armada materiala in pričakuje, da ga bo na pomlad dobivala iz Anglije in Zed. držav več nego doslej. Sedaj si pomaga večinoma s svojimi, ki pa ga ji bo začelo zmanjkovati, Nemška industrija je nedotak-

njena in za Nemčijo dela industrija skoro vse Evrope, dočim je Rusija izgubila velik delež svojih municijskih in drugih obratov, železne rudnike in premogovnike v Ukrajini in v drugih zasedenih krajih. Šele kadar se Rusiji posreči izgnati nemško armado nazaj v Nemčijo, bo krah tretjega rajha bližju. Ko se to zgodi, si bo Evropa oddahnila, Sovjetska Unija pa pričela z rekonstrukcijo v krajih, ki jih ji je opustošila vojna.

Letna seja Družabnega kluba SDC

Chicago, Ill. — Družabni klub Slovenskega delavskega centra bo začel ob osmih zvečer dne 24. januarja 1942 obdrževal svojo letno seja s prosto postrežbo in plesno zabavo, na katero so vabljeni vsi dobrostoječi člani tega kluba.

Naš Družabni klub ima zdaj 360 članov. Ker pa je pri vseh naših bližnjih in drugih organizacijah že stara navada, da nikdar nimajo vsi člani plačan assessment, jih je seveda tudi pri nas precej, ki so nekako pozabili plačati tisti dolarček za tekoče leto. Vse te prosim, da se naj pred sejo oglase pri našem tajniku Franku Sodniku, ali pa pri oskrbniku Groserju, ter obnovite članarino, da bodo imeli pravico do kandidature in do glasovanja na letni seji, kakor tudi udeležiti se proste zabave in plesa takoj po seji.

Na seji bo podana letno poročilo o poslovanju in napredovanju Družabnega kluba od celega odbora, nakar bo sledilo ukrepanje in direktivo za poslovanje v bodočem letu ter volitev novega odbora. Po seji bo po naših pridnih članicah servirana prosta večerja, sestojča iz pristnih kravvic in doma naribanega zelja, kar bode zalivali s prostim pivom, vinom in drugo lažjo pijačo. Ko se bomo tako okrepčali po trudopnem delu za narod, bo veselo zapela harmonika, iz katere bodo brneli poskočni valčki in polkice tako vabljivo, da bo celo meni in Težaku privzdigovali pete!

Čenjeno občinstvo tega okrožja je tem potom vabljeno za vstop v naš klub. Za en dolar, ki ga plačate za celoletno članarino, uživajte sledeče ugodnosti: Lastna soba za razvedrilo in okrepčilo, ki je odprta članstvu vsak dan skozi celo leto, čitalnica s knjigami in časopisi, senčni vrt za počivanje in baličanje, ter navadno po tri domače zabave letno, na katerih se pijača in jed servira po pet centov komad. Poleg tega se pa seznanite s prijaznimi družabniki obojega spola. Naš klub je bil organiziran za zabavo članstva, in tak ostane!

Frank S. Tauchar.

Dragocena volna

Zadnje poletje in v jeseni je Nemčija zasegla vso volno in volnene izdelke na Norvežkem in v drugih okupiranih krajih. Tudi privatniki so ji morali oddati svoja volnena oblačila. To zimo so se morali poslužiti od volnenih predmetov tudi Nemci v Nemčiji, kajti nemška armada v Rusiji prezeba, pa ji je treba kaj toplejšega kot pa je "ersatz" (nadomestilo za volno).

Socializem edini je spas človeštva, ne pa monarhije in njihovih režimih.

PESEM SVOBODE

"Srbija je kakor pesem svobode. Sleherna jutranja zarja, ki prinese luč v srbske gore, sleherni mrak, ki spusti zavese teme nad srbske gozdove, pripravi oder za čudežno drzen upor proti bku sovraga.

Leta tisoč tristo devet in osemdeset. Turški sultan na Kosovem polju Srbijo strel in jo ukuje v verige. Štiristo let pripravljajo Srbi v gorskih zavetjih svojo svobodo. In pojo o vstajenju.

Sto štirinajst let se je srbski narod boril za vstajenje. In prišel je Hitler, namesto Murata, in prinesel novo Kosovo polje. In spet se Srbi, v planinah in gozdih, po mestih in selih, na sončnih jasih in v mračnih tesneh čakajoč v zasedi, bore proti novemu valptu."

The Christian Science Monitor
Boston, 4. oktobra 1941.

Sklenjeno za '42, da dam svoji družini prednosti ELEKTRIČNEGA KUHANJA

Ohrani potrebne vitamine in mineralije... napravi vsak obed okusnejši in redilnejši

Sklenite, da boste od tega leta naprej servirali svoji družini bolj zdrave, bolj okusne, izredno dobre obede... meso, bogato na vitaminih, in zelenjave, v katerih so ohranjene njih zdravstvene dobrine. To lahko storite za svojo družino z modernim, lahkim, varčevalnim električnim kuhanjem... redilni način kuhanja.

Kadar kuhate na električnem štedilniku ni plamenov, ne dima. Spremenite kuhanje na to varno metodo.

Commonwealth Edison Company

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

William Z. Foster, predsednik komunistične stranke, je dne 16. januarja na shodu v Chicagu poudarjal, da je dolžnost vsakega Američana storiti vse v svoji moči za uspešno zaključitev vojne. Noben demokrat in noben republikanec ne bi mogel govoriti bolj patriotično. Toda do 22. junija so bili Fosterjev govori povsem drugačni od današnjih. Do omenjenega dne je zaeno z izolacionisti in pacifisti poudarjal, da je to imperialistična vojna, in ponavljal dan z dnem komunistično geslo, "Yanks Are Not Coming". Sedaj vzradoščeno obeta, "Yanks ARE Coming."

Profesor Franjo Preveden mora prekriti v teku 30 dni kar je pisal zaeno s hrvatskimi duhovniki zoper Franjo Boriča. Če tega ne stori, bo tožba. Borič, pravijo, je hrvatski komunistični vodja. Preveden je bil prej v taki vlogi, sedaj je v klerikalni. Preveden je bil urednik komunističnega Radnika. Borič je urednik sedaj, toda njegov list, ki si je ime spremeni v Narodni Glasnik, komunicira več ne propagira. Vendar pa je zlic temu bolj komunističen kakor bivši komunist profesor Preveden.

Jugoslovanska vlada v Londonu je baje edina izmed zamejnih vlad, ki je šla skozi temeljito spremembo. Premier general Dušan Simović je moral odstopiti. Nasledil ga je dr. Slobodan Jovanović. Uradni komunikacije pravi, da je ta sprememba nastala iz potrebe. Simovićev režim je bil vojaškega značaja, kar je bilo na mestu, dokler je bila vlada v Beogradu. A v zamejstvu je potrebna politična vlada. To je uradno pojasnilo o vzroku spremembe. Dodaja, da je general Simović dobil "drugo zelo važno službo". Njegov novi titel ni naveden. Pomeni pa, da bo dobival plačo, tudi ako ne bo imel nikakršnih dolžnosti več. Kar se tiče argumenta, da je Simović vojaški poveljnik, in kot tak neprikladen za premijera, bi moral veljati tudi za poljskega premijera in za načelnika svobodne francoske vlade. Oba sta generala.

"Ameriški Srbobran" v Pittsburghu, glasilo podpore organizacije Srpski Narodni Savez, se je zameril vsem Hrvatim. V kampanji proti njim ne dela izjem. Tako odbija od sebe tudi tiste Hrvate, ki sovražijo Pavelića in njegove ustaše prav tako, kakor Srbi. "Srbobran" pravi, da so Hrvati narod brez zgodovine; narod, ki jutri nič

ne ve, kaj je danes zahteval; narod brez kulture in izobrazbe; narod brez ljudskih idealov. Obregu se tudi ob Slovence. Pred tedni si je na račun Slovencev izbral za tarčo patra Zakrajška, češ, da je prišel v Ameriko kot agent Rima, in da so tudi hrvatski katoliški duhovniki nič drugega kakor agentje Rima. Glede slednjih naj se pomenijo Hrvatje. Kar pa se tiče ameriških Slovencev, ne bi mogli agentje Rima med njimi ničesar opraviti, razen med onimi, ki so tudi v interesu Rima pripravljani "dajati za maše". Seveda mislijo pri tem le na maše, ne na Rim.

"Enakopravnost" meni, da bi bilo dobro Adamičeva dela prevesti v slovenščino, da jih bi lahko čitali tudi naši starejši rojaki. Priporoča, da se naj bi te naloge lotila Prosvetna matica. Marsikaj njegovega bi se res dalo prevesti. A v splošnem piše Adamič za ameriško javnost. Prevedene v naš jezik, bi njegove stvari ne bile tako učinkovite.

"Dobro je, da imamo Adamiča. V prejšnji vojni nismo imeli nikogar," je modroval rojak, ki čita kakšne štiri slovenske liste in par angleških. "Sedaj z nami ne bodo mogli pometati (na mirovni konferenci), kakor so zadnjič," je rekel. Ko sem ga poslušal, sem si mislil: "Kako hitro ljudje vse pozabijo!" V prejšnji vojni smo pridobili s pomočjo dobro zasnovane kampanje na svojo stran predsednika Wilsona. Slovenska deputacija je bila zasljučana v odseku zveznega senata za zunanje zadeve. Na mirovni konferenci so bila predstavništva Slovencev iz vseh krajev Slovencev (tudi iz Koroske in iz Trsta). Ves narod je složno zahteval osvoboditev. V sedanjih vojni med našim narodom tam in tukaj ni še opaziti nikake enodušnosti.

Tudi **Jože Hočevar** (iz Pueblo) se je ogrel za Adamiča. A njegova izvajanja (glej dopis na tej strani) so čudna in v sporu z resnico. Pisati tjavendan ni pametno, posebno ako se človek peča z "visoko" politiko.

Srbi v Garyju, Indiana, so ob priliki pravoslavne božične napisali izjavo, v kateri prosijo njegovo Veličanstvo kralja Petra II. da naj odslavi iz vlade in iz drugih uradov vse Hrvate in da naj proglasi "ujedinjeno kraljevino Srbijo". V prejšnji vojni so Hrvate in Srbi v Ameriki in drugod v inozemstvu delali skupno. Kar se dogaja med

Na sliki v sredi je p. g. list Jo. Louis in na levi njegov promotor Mike Jacobs, ki sta prispevala v pomožni sklad ameriške mornarice (Navy Relief Society) prebitek Louisove rokoborbe z Baerom v vsoti \$89.092. Ob enem se je Louis javil za vstop v ameriško armado.

njimi sedaj, ni zdravo ne za srbski, ne za hrvatski narod, niti ne za bodočnost Balkana.

Rev. Zakrajšek polemizira s "Srbobranom", ker ga dolži ruvarjenja zoper Jugoslavijo. Zakrajšek zanikava, da je zastopnik Vatikana in Rima, ali da deluje za ustanovitev katoliške federativne države. Priznava pa, da načrt zanjo res obstoji. Tudi priznava, da ni za obnovitev take Jugoslavije, kakršna je bila pred vojno. To je čudno, kajti dr. Anton Korosec je bil eden izmed glavnih stebrov predvojne Jugoslavije. Rev. Zakrajšek pravi (v "Ameriški Domovini" z dne 12. januarja), da je slišal doma pred odhodom (v Ameriko) mnenje, "da take (t. j. centralistično in diktatorsko urejene) Jugoslavije nikdar več." K temu dodaja: "To pa trdim tudi sedaj in tega ne trdim samo jaz temveč trdijo vsi Jugoslavijo ljubeči Srbi, Hrvati in Slovenci, in se je v tem smislu izrazil tudi kralj Peter II. sam, ki je govoril samo o novi Jugoslaviji, ki bo zgrajena drugače kakor stara..." A "Srbobran" Zakrajškovi znanjani ni hotel vzeti na znanje, ali jim verjeti, pa se je končno oglašil njemu v obrambo podpredsednik vlade dr. Miha Krek. "Srbobran" tudi to ni potolažilo. On je še vedno uverjen, da Rev. Zakrajšek deluje za ustanovitev katoliške federativne države, to je, za obnovitev Avstro-Ogrske pod drugim imenom.

"Daily Worker" dolži Normana Thomasa delovanja za poraz Zed. držav in za Hitlerjevo zmago. V resnici je stvari, ki jih Daily Worker sedaj očita Thomasu, počel do 22. junija sam. Do omenjenega datuma je ruvaril proti Rooseveltu in njegovi zunanji politiki kolikor največ je mogel. Za Anglijo ni imel niti ene prijazne besede. Thomas je vsaj dosleden. Uredniki omenjenega komunističnega dnevnika niso.

Anton Šubelj priredi 25. januarja v Slovenskem domu v Brooklynu koncert v prid pomožne akcije za stari kraj. Pripomogel je tudi, da se je vršila slična prireditev pod okriljem Glasbene matice v enak namen v Clevelandu. Uspeh je bil dober v vsakem oziru.

"American Guardian", ki je prenehal izhajati, je izročil naslove svojih naročnikov La Follettovemu listu "Progressive". Lahko bi jih bil dal glasiu soc. stranke tednjiku "Call", pa mu je menda La Folletto glasilo bližje.

V vojni je vse patriotično. Vsi poudarjajo požrtvovalnost. Ob enem vsi, ki kaj prodajajo, navijajo cene.

George Hill v New Yorku je bil obtožen pronacijskih aktivnosti. Porota ga je spoznala krivim in sodnik je izvršil ostalo. Neposredno je bil s tem obsojen tudi kongresnik Hamilton Fish. Hill je bil njegov tajnik in kot tak je deloval skupno s Hitlerjevimi agenti v Zed. državah. Fish je bil v kongresu eden največjih Rooseveltovih nasprotnikov. Ruvaril je proti njemu pod krinko delovanja za mir. Njegov tajnik Hill je pošiljal na stroške zvezne vlade, v kongresniških kuvertah, po

deželi Fishove govore in pa nacijske propagandne spise. Obsojen je dejansko samo Hill, dasi bi bilo dobro potipati tudi njegove predstojnike, kajti delal je tako kakor ne bi bil smel, z njihovo vednostjo.

Pšice Jožeta Hočevarja

Pueblo, Colo. — Ne bo škodilo, ako tudi jaz povem svoje mnenje o L. Adamičevi knjigi "Two-Way Passage" (ima jo v zalogi tudi Proletarec in stane kakor drugod \$2.50).

Prebral sem jo. Poslal jo je nam sin za božično darilo iz taborišča Wichita Falls, Texas, kjer je instruktor v vojaški šoli za letalstvo in poučevanje o aeroplanskih strojih.

Dobro bi bilo, da bi jo prebrali vsi Slovenci, ki so zmožni angleščine. Adamič je eden izmed nas. Pozna nas in vse priseljene narode v Ameriki. On je velik opazovalec in pripovednik.

V njegovem delu ni ničesar pretiranega. V tej knjigi pisatelj povsem razumljivo pripoveduje o slovenskih, nemških, škandinavskih in o drugih narodih, ki imajo priseljenec iz svojih vrst v Zedinjenih državah ameriških.

Nehote se človek spomni več let nazaj, ko je bilo naseljevanje mnogih narodov, med njimi posebno Slovencev, na vrhuncu in to čisto se v prvih letih tega stoletja. Le tisti Slovenec, ki je ves ta čas, vsa ta leta delal v tovarnah, v premogovnikih, kovinskih rudnikih in v topilnicah, bo razumel Adamiča.

Slovenci — ali ljudje, ki so ves ta čas ali vsa ta leta prebili pri pisalnih mizah in pri pisalnih strojih, ne morejo povsem zapopasti Adamičevega pripovedovanja o nas naseljenecih napram Anglo-Saksoncem.

Slovenski delavci so takorekoč dnevno pri delu z Američani. Marsikje naši rojaki psvoke "domačinov" spregledajo. Slovenci med nami, ki sede v sobah in pišejo, niso bili nikoli grdo gledani od delovnih anglosaksoncev. Od razumnih,

Najpopularnejša Rusinja

Klavdija Ivanovna Nikolajeva je bila ob nedavnem njenem prihodu v London predstavljena za "najpopu-

larnjejšo žensko v Sovjetski Uniji". Ona je tajnica odbora ruskih delavskih unij. Prišla je v Anglijo zaeno z drugimi zastopniki ruskih strokovnih unij, da se posvetujejo z zastopniki angleških unij, kako čimboljše sodelovati v vojni za poraz hitlerizma.

šolanah ljudi tega ni bilo. Le od takih, ki ne poznajo vzrokov preseljevanja človeške rase, so letele psovke — menda že kar iz navade. Kdor izmed Slovencev je živel in delal med Nemci, ki so v Ameriki že skozi mnogo generacij, od njih ni slišal psovk ali pa bil zaničevan.

Adamič je velik v tem, ko opazuje, sprejema poročila o delovanju posameznih narodnosti in študira njihna asimiliranja. On tudi pravilno razume, da je naša mladina ameriška, toda brez mržnje do drugih narodnosti.

Tudi poučna je Adamičeva knjiga. Ko jo čitamo, nam postane marsikaj jasno, česar prej nismo vedeli, posebno o razvoju dogodkov skozi prošlih 10 ali 15 let, ki so dovedli narode v sedanjo uničevalno vojno — v Hitlerjevo morilno mašino. Tudi nam je jasno, zakaj je minister Jugoslavije Stojadinović obiskal uredništva slovenskih dnevnikov v Ameriki. (Op. u. Kdaj je to bilo? Ali je bil "minister Stojadinović" sploh kdaj v Ameriki?) Zadnje poglavje v knjigi je

Adamičeva želja — in sodim da ni, kar sam pove, samo njegova — da ameriška armada napravi ljudem v Evropi federativno republiko. Do tega pride, in predno pride, bodo morali pomagati vsi narodi, predvsem pa nemški.

Večkrat je že kdo zapisal ali pa rekel: "Evropejecem je potrebna republika, kakršno imamo tukaj v Ameriki."

Ljudje v Evropi bodo morali po vzorec k sovjetom, ker drugače se lahko zgodi, da izgube narodnost in narodno kulturo.

V naši ameriški republiki je vsaka narodnost ameriška. Uradni in občevalni jezik je angleščina. Ves "melting pot" se preliva le v eno: v ameriški narod.

Dobro je, da imamo Slovenci Louisa Adamiča, ki nas brani pred ameriško publiko in nas predstavlja za deloven, kulturni narod. Kolika razlika med njim in nekaterimi uredniki slovenskih listov, ki se najraje skregajo brez vzroka, ali pa jim je vse v napotje, kar je resnično naprednega.

Jože Hočevar.

TAKO MINE SLAVA TEGA SVETA

Kdor pozna svetovno zgodovino, ve, da je bila dežela, ki se je pred šestimi leti imenovala Perzija in je sedaj znana pod imenom Iran, pred dobrih 2,500 leti to, kar je v teh dneh Hitlerjeva Nemčija. Zasužnjevala je druge narode, si osvajala njihno zemljo ter izkratka teptala vsako človeško pravico, kakor tako neznansko kruto dela nemška objestnost v teh dneh. A sedaj je Iran, je tista roparska in tuje zemlje lačna Perzija prehodno bojišče drugim narodom. Tako mine slava tega sveta.

Iranska dežela bo služila Veliki Britaniji v to, da bo mogla pošiljati svojo podporo Rusiji. Ogromni iranski oljni viri, ki so le deloma razviti, čeprav dajo sedaj skoro 80 milijonov sodov olja na leto, bodo pomagali gnati vojne stroje. Toda Angliji in Rusi so zasedli iransko ozemlje, ker so se bali, da bi jih Nemci ne prehiteli ter naredili iz nje tega, kar so naredili iz domala vseh majhnih narodov v Evropi.

Iran je približno trikrat večji od Francije in meri 628,000 štirjaskih milj. Njegovo prebivalstvo šteje kakih petnajst milijonov ljudi. Nekako četrtnina jih prebiva v mestih, četrtnina je kočevnikov ali nomadov in ostali so kmetje, dasi je le malo zemlje orne tamkaj.

Iranci so potomci Medijcev in Perzijcev. Ti oboji so bili bojevniški in roparski. Zgodovina starega veka ve mnogo povedati o njih in njihovih vojnih pohodih. Njihova govornica je "arijska" ali indoevropska. In morda že zastran tega bi morala ta dežela delati nacijem skomine. Številne osvoboditve pa so zmešale čisto kri, kar dokazuje dejstvo, da je kar šest jezikov v rabi — turški, kurdski, arabski, lurijski, baruški in perzijski. V nameček je pa še več narječij. Večina ljudi je mohamedanske vere.

Petrolejska polja, ki se raztezajo od Perzijskega zaliva do Kaspijskega morja, so bila izključno v rokah angleškega kapitala že 40 let. Olje tvori 60 odstotkov izvoza. Dežela je v industrijskem oziru zelo zaostala in edini izdelek, ki se izvažata, so preproge.

Iransko obrežje se razprostira 900 milj na daleč, a dežela je imela kljub temu poleg patuljnih čolnov še mornarico, ki je sestajala iz kakih sedmih majhnih ladij. Iranska vojska šteje 190,000 mož in njeno zračno brodogeje sestaja iz 13 letal, kakor je rečeno v poročilu, ki je še pred nedavnim prišlo iz Londona. (Po podatkih iz knjige The Statesman's Year-Book iz leta 1940. se pripisuje Iranu zračno silo iz 280 letal.)

Svet je sila težaven. Zaprado visoke planote, ki se vzdiguje od 3,000 do 5,000 čevljev visoko, križajo številna pogor-

AKCIJA ZA ZDRUŽENJE UNIJ AFL IN CIO POGNANA V ZAMAH

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nevarnost, ki je pretila unijam obeh skupin, bodisi v kongresu s Smithovo predlogo, v legislaturah in od ofenzivne zveze industrialcev proti njim, jim je bila zgovorno svarilo, da bi nadaljevanje borbe med njima postalo lahko usodno za bodočnost vseh unij. Ako se zedinijo in postanejo bolj samostojne tudi v politični akciji, bo ameriško delavstvo zavzelo v javnosti mesto, ki mu pripada. Sedaj je vsled svoje razdrženosti in pomanjkanja programa povsod zastopavljano. V solidarnosti svojih vrst pa bi postalo vodilni, odločujoč faktor. Čimprej se to zgodi, toliko bolj težke probleme in ko je bo konec, bodo nastali za delavstvo novi, pri katerih bo moralo ono odločati, ako se hoče zaščiliti.

Rusija je na dolgotrajno vojno pripravljena

Ko so se nemške vojske toliko približale ruskemu glavnemu mestu Moskvi, da ga je bilo treba izpremeniti in trdnjavo, se je ruska vlada premestila v Kujbisev, ki leži 540 milj južnovzhodno od Moskve in ki je s tem postal začasno glavno mesto Sovjetske Rusije. Vse kaže, da se je Rusija odločila za dolgotrajno, neizprosno vojno proti Nemčiji, čeprav je doživela že dosti porazov zapadno od Moskve in v južni kotlini Doneca.

Stalin in drugi glavni sovjetski uradniki so ostali v Moskvi, ki je v obsednem stanju. Kakor je poročal neki stockholmski list, se je Stalin nastanil v nekem oklopnem vlaknu na bojni fronti, dokler ni bila nemška armada odgnana.

Zenske, otroke, stare ljudi in druge, ki niso dejansko zaposleni v moskovski obrambi, so umaknili iz območja oblegane ruske prestolnice.

Zivil je zadosti

Zeleznice obratujejo, čeprav počasi vsled narastlega prometa ker je bilo treba odpeljati nevojaško prebivalstvo in veliko število tovarniških strojev pa druge opreme, da bi vse to ne padlo Nemcem v roke.

Občila so nepoškodovana. Morala je izborna. Zaloge živil so zadostne.

Vse te podrobnosti kažejo, da je Rusija pripravljena na dolgotrajno vojno, pa naj se zgodi na zapadu kar že hoče.

Ruski narod zaupen

Zadaj za moskovskim obrambnim pasom je na mirjade mest in trgov pa vasi, kjer je zaživelo novo življenje in veliko zaupanje. Rusi so neomajni v veri, da se bodo mogli še nadalje boriti in da bodo naposled izčrpali in upehali velikansko nemško vojsko, ki je sedaj razkropljena preko tako obsežne širjave. Obenem pa se s trdno vero zanašajo na Anglije in Amerikance od kjer pričakujejo še večjo pomoč v vojaških potrebščinah.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI**

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
CLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (even Chicaga) in Kansaso \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois**

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.
FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina pranje — Cene zmerno — Delo jámčeno
Telefoni: CANAL 7172—7173
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

SLOVENC
VIII.

Kakor sem že omenil, so bili stari Slovani najprej pastirji, potem pa živinorejci in poljedelci. V tisti dobi so se tudi radi pečali s čebelarstvom, kar dokazujejo že tedaj znane besede, kakor n. pr. čebela (bčela), ulj (ulij), med in vosek (voska). Imena za razno poljedelsko orodje, kakor n. pr. plug, lemež, gredelj, ralo, oralo, brana, potem žito, mlin, zrno, moka, hleb (kruh), nadele označbe za razne žitne vrste, kakor n. pr. rž, pšenica, ječmen, oves, proso in pa imena za razne rastline, kakor n. pr. repa, sočivje, grah, leča (lesto), bob, mak, konoplja, lan, luk, česen, hmelj itd., nam pričajo, da je bilo njihovo poljedelstvo že na kaj visoki stopnji.

Poljedelstvo pa popolnoma preobrazilo dežele. Z njim se začela važna doba narodnega razvoja; izpoznava se bolj in bolj vrednost stalnega imetja in pojavijo se prve naselbine pa gradijo domovi, ki se razširijo v vasi. Dom ima stolbo, streho, sleme, okna, vrata, prag, izbe, dveri, peč (pešt), stole, klopi (klapi). Med domom, hlevom in gumnom je dvor (dvoršče).

Slovanom ni bilo nič do vojne (rata), a so si vendarle postavljali gradove (obzidja) v obrambo ter znali rabiti orožje, lok (lak), strelico (streljo), sukati meč, metati kopja in sulice pa se posluževati sekire, noža, kija, mlata, štita (štita), slema.

Rodbinska uprava je bila patrijarhalna, kakor je to še danes pred nami pri nekaterih plemenih. Prebivalci več vasi, ki so se po enakem sorodstvu spajale v občine (obštine), so tvorili rod, imeli skupno premoženje ter si volili poglavarja, ki je reševal skupne zadeve, skrbel za občino blaginjo ter daroval bogovom. To je bil prvotno oče (otec), po njegovi smrti pa najstarejši — starešina, starosta ali drugače najposobnejši.

Več takih rodov je sestavljalo pleme. Temu je stal na čelu vojvoda, ki je bil tudi poveljnik v vojni. Tako pleme je imelo tudi posebno ime.

Slovanski narod je sestajal iz nekaterih takih plemen, ki so se sčasoma sama okrepila in razvila v narod, jezik ali polk. V tem je vladala enakopravnost posameznih članov; kajti stari Slovani niso marali priznavati nadvlade enega moža. Prijala so jim demokratična načela. Ali to pa povsem drugačna, kakor so bila pri starih Grkih v veljavi.

Zastran tega se je mogla družina razvijati popolnoma samostojno, kar nam potrjujejo raznovrstna rodbinska imena. Ali tudi v rodbini sami so bili člani docela enakopravni in starešine ali staroste niso imeli razen posebnega spoštovanja nobenih posebnih pravic. Zenske so bile v enakih časih. Čerkev je pozneje veliko pripeljala k temu, da je tista ženska enakopravnost izgubila, ker je imela žensko za manjvredno osebo.

Stari Slovani niso poznali suženjstva, kakor se je razvilo pozneje. Pa tudi skupne pravne nazore so imeli, a ni jim bila znana dediščina.

Se preden so se posamezni rodovi odločili od skupnega naroda, so se Slovani že pečali z nekaterimi rokodelstvi. Znani so presti, plesti, tkati, šivati. Poznali so lan in volno, delali odejo (odeždo), plašče (plašt), kožuhe, obutev, rabili že dleto (dlato), sveder (svrdel), klešče (klešte), pilo, sekuro, tesali plav, ladje, čolne (čln), vesla in poznali pa rabili zlato, srebro, železo, med (baker) in svinec.

V pravi smeri

V čikaškem dnevniku "The Daily Times" sem oni dan čital na uredniški strani tele značilne vrstice:

"Nujno potrebna pomoč. — Pristavite k seznamu stvari, ki so vredne popolne podpore, tudi Rusko vojno pomoč, 80 E. Jackson, Chicago! Ta organizacija si prizadeva dobiti tukaj zdravniške in ranocelniške potrebščine za rusko ljudstvo; za to pa nujno potrebuje denar in prostovoljne delavce.

"Prav lahko je mogoče, da v svojem radovanju nad junaskim bojem ruskih čet proti nacijem prezremo strahovito ceno, ki jo morajo plačevati za svoj uspeh. Rusija si je prav gotovo zaslužila našo zahvalo in pomoč. Najmanj, kar moremo storiti, je to, da dajemo z vso dodeljivostjo za preskrbitev zdravniških in ranocelniških potrebščin, ki se tako nazarensko pogrešajo na ruski fronti."

Omenjeni list ni bil sicer tako strupeno sovražan do sovjetske Rusije, kakor je, čeprav ne več tako očito, še zmerom čikaška Tribuna, a je vseeno precej kačepično pisal o sovjetskem režimu ter imel ob začetku nemško-ruske vojne mačo s svojimi častnikarstvi sodelavci preroka, ki je z vso slastjo in zagrizenostjo napovedoval poraz ruske vojske in razsulo ogromne ruske federativne republike v šestih tednih.

Ko se po preteku šestih tednov niso izpolnila tista prerokovanja, jih je bilo pri listu malo sram in tistega krivega preroka ni bilo več opaziti v njegovih kolonah. Listu samemu so se jele polagoma odpirati oči in naposled se mu je posvetilo v glavi vsaj toliko, da je prišel z navedenimi vrsticami na dan.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis, pravi latinska prislovcica. Časi se izpreminjajo in mi v njih — a obenem pa tudi "The Daily Times" — in to v pravi smeri to pot.

Napitnina

Zadnje čase je v ameriških listih kaj dosti pisanja o napitnini ali darilu v denarju za to ali ono majhno uslugo. Tisti pisci devajo napitnino v zvezo z obrambnimi znakmi ter pravijo, da bi bilo zelo domoljubno, če bi se dajala napitnina sedaj, ko je naša dežela dejansko zapletena v vojno z Japonci in drugimi osiškimi zavezniki, v obliki obrambnih znakov.

To se na videz prav lepo sliši. Ali če si pa malo natančneje ozledamo to stvar, uvidimo, da je tista ideja naravnost smešna in popolnoma nerodoljubna.

Napitnina je v porog našemu svetohlinskemu krščanstvu in sila poniževalna ustanova naših časov. Za njo se mora pehati in tepsti le tisto delavstvo, ki bi se brez nje ob sramotno nizki neposredni plači za svoje težko in duhomorno delo še za silo ne moglo preživljati. Na-

AMERIKA ZAVETJE BEGUNCEV

V Zd. države je prišlo v zadnjih letih iz Evrope tisoče beguncev, večinoma Židje. Na gornji sliki je 75-letni Chain Ackner, ki je leta 1939 bežal iz Avstrije in bil potem na begu pred naciji iz dežele v deželo, dokler ni januarja to leto dobil pribežališče v Zd. državah. Z njim sta prišle sestri Eva in Maja König, ki sta pribežali iz Jugoslavije.

pitnina je tem tlačanom in žrtvam krivičnega gospodarskega sistema del že tako in tako prečnega zaslužka.

Z napitnino v obliki obrambnih znakov, s katerimi se ne da kupiti niti najmanjša stvar, bi jim bil vzet še tisti negotovi dohodek za vsakdanji kruh in stradanje bi bilo neizogibno v njihovih vrstah, kar bi na koncu koncev čutila tudi narodna obramba. Kajti stradanje slabi telo in ubija duha, a ljudje oslabilih teles in pobitega srea pa niso nikjer in nikoli bogve kako hrabri brambovci.

Kdor bi sprožil misel, da se imajo delavci plačevati poštno za svoje delo in s tem popolnoma odpraviti potrebo poniževalne napitnine, bi bil zares pravi rodoljub in tisto delavstvo bi potem z navdušenjem segalo po obrambnih obveznicah in znakih brez napitnin.

Čikaška naselbina se pripravlja

Ob svojem popolnem sodelovanju z deželo v njenih vojnih prizadevanjih proti Japonci in njenim zaveznicam ne pozabljajo čikaški Slovenci na rod, iz katerega izhajajo in ki baš sedaj strada in trpi kakor morda še nikdar poprej, pa so si pred dvema tednoma izbrali odbor, da jim bo vodil priprave za veliko skupno prireditve, ki jo mislijo imeti na koncu aprila ali pa v začetku maja v namen gmotne pomoči našemu nesrečnemu ljudstvu onkraj morja, brž ko brž se bo dala poslati tjakaj.

Upanje v enotno politično gibanje ameriških Slovencev za dosego politične svobode slovenskega ljudstva v okviru prerone in preurejene Jugoslavije, je z odložitvijo, oziroma preklicanjem slovenskega narodnega kongresa žal skoro popolnoma splavalo po vodi, čeprav si posamezniki prizadevajo delovati v tem oziru, ker pravilno mislijo, da si morajo Slovenci pomagati sami in se sami potegovati za svoje pravice, ki jim gredo po vseh clovečkih zakonih.

Tako je sedaj pač pričakovati od nas, da priskočimo skupno vsaj z koščkom kruha svojemu sestradanemu in izmučenemu rodu na pomoč, ko mu vzame zavezniška zmaga strahne okove grozne sužnosti s krvavečih rok.

Nameravana skupna prireditev čikaških Slovencev ima ta smoter pred očmi in upati je, da bomo vsi, prav vsi vsak po svojih močeh skrbeli za kar najslajnejši uspeh usmiljeno-

sti in ljubezni do naroda, iz katerega izvira.

Usmiljenost do reveža in nesrečnika pa ljubezen do lastnega rodu sta najlepši lastnosti plemenitega in kulturnega človeka.

Slovenci in Slovenke v Chicagu, gokažimo ti prelepi vrline in polni meri s popolnim uspehom nameravane skupne prireditve, za katero se bo sestavil vzpored in določil dan na seji dne 28. t. m. zvečer v prostorih Slovenske narodne podpore jednote na 2657 S. Lawndale Avenue.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

sov so naciji najbolj citirali Chicago Tribune, ki je storila vse v svoji moči, da bi diskreditirala Roosevelta ter njegovo vnanjo in notranjo politiko.

S. A. Lozovski, sovjetski podkomisar za vnanje zadeve, je ameriškim in angleškim častnikarjem, ki so ga vprašali, kakšno je sedanje stališče sovjetske vlade napram Japonci, odgovoril, da je nespremenljivo. Rusija ima z vlado v Tokiju neviralnostno pogodbo in če se je bo držala, se upi ameriškega vrhovnega poveljstva, da dobi baze v Sibiriji za vpade na Japonsko, ne bodo uresničili. Stališče sovjetske vlade glede Japonske je razumljivo. Ako le mogoče, si ne bo nakopala še ene fronte, saj toliko časa ne, dokler Nemčije ne porazi. Ruska pogodba z Japonsko glede ribolova v sibirskih vodah je potekla dne 31. dec. Vrše se pogajanja za sklenitev novega dogovora.

V Chicagu je bilo lani več rojstev kot kdaj prej v zadnjih desetih letih. Precej tega naraščaja gre na račun mladih zakoncev, ki bi se radi ognili vojaški službi.

Jugoslovanski in grški kralj sta v Londonu sklenila pogodbo za ustanovitev balkanske federacije na podlagi gesla "Balkan Balkancem". Na pristop v federacijo bodo po vojni povabljene tudi druge balkanske dežele. Imela bi enoten denarni sistem, enotno gospodarstvo in obrambo ter skupno politiko v odnošajih z drugimi deželami.

Na Ograkem, ki je dežela žita, ne sme po 1. januarju kupiti nobena oseba več kot štiri funte moke na mesec. Tudi brezmesni dnevi so zvišani s treh na štiri dni v tednu.

Varižniki, ki zlorabljajo vojno za navijanje cen, prizadevajo vladam mnogo težav. V Nemčiji in Rusiji jih skušajo iztrebiti s smrtnimi kaznimi, Anglija pa z zaporom in globami. V Londonu je bila neka trdka, ki trguje a perutnino, kaznovana na \$21.520 globe, ker jo je prodajala dražje kot pa je za njo določena vladna maksimalna cena.

Nemiki socialisti imajo tekle v Evropi tajno radijsko po-

Delavstvo na Poljskem se ne ukloni nacijem

Socialist Jan Stanczyk, ki je bil pred vojno delavski voditelj na Poljskem in ki je sedaj delavski minister poljske vlade v Londonu, je te dni dospel v Chicago ter dejal tisočim čikaških Poljakov tole: "Delavstvo na Poljskem preživlja svoje največje tragedije v zgodovini, a se ne bo nikoli uklonilo naciskemu gospodarstvu."

Stanczyk, ki je bil poprej sam rudar, je imel konference tukaj z različnimi delavskimi skupinami ter govoril pred tisočeriimi člani poljskih ameriških delavskih unij.

"Dasi je danes delavec na Poljskem izpostavljen strašnemu trpljenju, se vseeno ne bo nikdar uklonil svojim naciskim gospodarjem," je dejal. "Mi verujemo v bodočnost Poljska, ki pride iz te strašne vojne, mora biti svobodna in varna ne samo za delavstvo, nego tudi za vse manjšinske skupine."

"Nemško gospodarstvo na Poljskem je imelo za posledico to, da se je izločilo vse protijudovsko čutenje med poljskim prebivalstvom.

Ko je bilo v Varšavi postavljeno obzidje židovske četrti," je rekel Stanczyk, "so se velike skupine Poljakov skrivaj sestale v gozdu ter obsodile takšno početje. Ti ljudje so predstavljali vse politične stranke, vse delavske skupine."

Stanczyk je bil pred naciskim vpadom vodilen delavski poslanec v poljskem parlamentu. Tu ga spremlja njegov taj-

nik W. L. Malinowski, ki je tudi eden izmed delavskih voditeljev v izgnanstvu. Ta je pred delegacijo židovskih delavskih zastopnikov podrobno opisal naraščajoče podtalno gibanje na Poljskem. Več sto listov se tiska skrivaj, nepostavno. Še pred nedavnim je bilo 25.000 izvedov letih podtaknjenih v uradne publikacije. Ljudje, ki delajo te reči, tvegajo svoja življenja. Njihov trud ne bo ostal nepoplačan.

Seja kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — V petek 23. januarja bo redna seja kluba št. 1 JSZ. Prične se ob 8. zvečer v SDC. Na dnevnem redu bodo poročila raznih odsekov, dalje poročilo o finančnem poslovanju kluba, in o aktivnostih dramskega odseka ter pevskega zbora Save.

Povabljen na to seja je tudi jugoslovanski minister Franc Snoj, da poroča o položaju v Sloveniji in izrazi svoje mnenje o akciji za osvoboditev slovenskega naroda.

Potroški za vojno

M. Nelson, ki je eden izmed merodajnih uradnikov v vladnem oddelku za razpodeljevanje blaga industriji, pravi, da bo morala ameriška vlada trošiti tri in pol milijarde dolarjev na mesec v vojne namene, če hoče poraziti osišče. Po novem proračunu se bo trošilo še več kot toliko vsak mesec.

Mnogo novih državljanov

V čikaškem federalnem distriktu je lani dobilo državljanstvo 42.695 oseb, ali nad 11.000 več kot leto poprej. Poljaki so na prvem mestu, in nato po redu Nemci, podaniki Anglije, Italijani, priseljenci iz Rusije, in Švedi. Drugih je bilo malo.

Osišče izgubilo nad 14.000 letal

Nemčija in Italija sta izgubile v Afriki in v zapadni Evropi v tej vojni nad 9.000 letal in 5.000 v Rusiji. Tako so izračunali v Londonu.

Vojno sodišče ju je obsodilo v smrt. Dasi nista nikogar napadla, in ne izvršila kakega drugega prestopka, sta bila ustreljena v svarilo drugim, ki še niso oddali orožja.

Tudi nedržavljanji bodo pozvani v armado

Vlada Zd. držav je oznanila, da bodo pozvani v ameriško armado tudi nedržavljanji — to je, priseljenci iz tistih dežel, ki so v vojni z osiškem.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

JANUAR

CHICAGO, ILL. — Letna seja Društvenega kluba Slovenski center v soboto 24. januarja v SDC.

CHICAGO, ILL. — Občni zbor Slovenskega delavskega centra v petek 30. januarja v lastnih prostorih.

MAREC

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 15. marca 1942 prireditve v korist Proletarca v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje", v nedeljo 1. marca v S. N. D.

APRIL

BRIDGEPORT, O. — Majska proslava kluba Naprej št. 11 JSZ v soboto 25. aprila v dvorani na Boyds-villu.

MAJ

CHICAGO, ILL. — Majska slavnost kluba št. 1 JSZ v petek 1. maja v Slov. del. centru.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 3. maja v dvorani SNPJ.

JUNIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 14. junija pri Keglu v Willow Springsu.

NOVEMBER

CHICAGO, ILL. — Koncert Save v nedeljo 29. novembra v dvorani SNPJ.

DRUGE PRIREDITVE IN SEJE
CHICAGO, ILL. — V soboto 28. februarja občni zbor Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva v Slovenskem del. centru.

Ako s Proletarcem soglašate, izrecite mu priznanje s pridobitvijo novega naročnika.

Listen to
PALANDECH'S
RADIO BROADCAST
Featuring a Program of
YUGOSLAV FOLK MUSIC
Every Saturday, 1 to 2 P.M.
STATION WHIP
1526 kilocycles (Top of the Dial)

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00
Ustanavljajte nova društva.
Deset članov(ice) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND
SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily
At 3724 W. 28th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30-6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by
appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call
Austin 5700

I NEED YOUR HELP!

WHAT TO DO

Co-operate in war regulations made by the authorities.

Invest in defense Bonds and Stamps.

Support the Red Cross.

Work at your job—whatever you do—with your mind set on one aim: "To Help Your Country to Win!"

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

THERE IS STILL A USA

One of the great evils of war is that it causes practically the entire population of a warring nation to forget that there is a home problem. Yet the fact is that the war itself is merely a means to an end, the end being a better and safer life within the boundaries of the nation itself.

War is a job to be done. But the business of living goes on forever.

Viewed from that angle, it behooves the American people to keep a sharp eye on local problems even though they may miss a trick or two in the game which is, anyway, the business of the military servants of the people.

What kind of nation are we going to be after we win the present war? Are we going to have civil liberties? Industrial justice? Economic security?

These are questions which must be answered as we go along. We're going to pay too high a price for victory if we become tainted with the same authoritarian disease which has killed freedom in the nations against which we are now fighting. We'll not be getting the proper return for our sacrifices if we make the seas free only for rubber millionaires. We're going to suffer in vain if, after the war is won, we find that surpluses again mean mass unemployment and low living standards as they have meant since 1929.

American soldiers can win a war, but American civilians must see to it that the victory is going to mean something worth while.

It is precisely because there is a possibility of winning a war and losing all that made people willing to fight that we continue to stress the importance of establishing the nation on a basis of democratic Socialism now.

It is going to be just too bad for the ideals of the American people if all the adjustment that law will require are shaped to the pattern of the private-profit-system.

If we rich the end of the job without having socialized our economy, then fascism may very well be the next logical step.

After victory there will still be a U. S. A. in which a hundred million or more people will live together. Will they live in the future as they have in the past, in insecurity, in competition, in class antagonism? Or will they be living cooperatively and free from the serfdom of the private-profit system?

We'd better turn our gaze away from the war long enough and often enough to understand and solve the problems that are with us here at home.—Reading Labor Advocate.

Cartoonist "Ding" at a New Low

One of the meanest and most unscrupulous of all the propagandists connected with the American press is the cartoonist, "Ding." He has found it highly profitable to libel all Progressive movements, and he is particularly vicious when dealing with trade unions.

A reader has sent us one of his cartoons taken from the Pawtucket (R. I.) "Times." The thought "Ding" attempts to convey is that Uncle Sam may be forced to settle with the Japs because our defense program has fallen down on account of "18,000,000 man-days lost by strikes and general complacency."

"Ding" does not define "general complacency," neither does he reveal to his readers how many man-days were lost because of strikes. Of course, there is a reason for this. "Ding" desires to fool his readers into believing that strikes have seriously affected our defense program. He fears to lie about the number of days lost by strikes, because then it would be comparatively easy to expose him.

So he drags in "general complacency," an expression which cannot be defined and, therefore, is meaningless.

Now, the plain matter of fact is that according to government reports, only 6,700,000 man-days were lost in 1940 because of strikes—or about two hours a year per worker. As we are not familiar with "general complacency" we can't pass on that phase of the matter.

The astounding thing is that newspaper publishers, who insist they wish to be fair, persist in printing this creature's false and misleading drawings. Labor, Washington, D. C.

Looking Ahead

By Len De Caux

If a few Pilgrim's Progress were written today about American People's toilsome journey to all-out production and victory, two of the chief characters seeking to lead the modern pilgrim astray would be Mr. Business As-Usual and his consort, Miss None-of-Your-Business.

Mr. Business As-Usual would obviously be a modern counterpart of Mr. Worldly Wise. A superficially smart businessman, looking out for No. 1, he would say: "Sure, I'll help you reach your goal of all-out production. In fact, I'll show you the way—for a percentage of the take."

"But first of all, we must sit down and figure out the profit. After all, I must have an incentive. Then we must be sure no competitor gets a chance to muscle into my little monopoly. And there must be no interference with my right to run my own business my own way."

If American People became impatient with all the delays and obstructions of Mr. Business As-Usual, and pointed out that after all he was the guy doing the leg-work and had pretty good ideas himself about how to go places, then Miss None-of-Your-Business would do her stuff:

"Imagine this pilgrim fellow thinking he knows as much as you do, sugar! Now, I call that cute. But don't you let him mess into your business, or next thing you know he'll be trying to run it. Tell him to stick to his work and do as he's told, and you'll do all the thinking."

But to cut the parable and get down to cases:

We're in the war now. To opt-pro-

duce the Axis is a matter of life and death. But business-as-usual attitudes and practices still prevail. Profiteering, monopoly and competitive considerations obstruct planned production. Result: bottlenecks, shortages, layoffs, unused facilities.

The working people are first to feel what's wrong. A faulty blueprint, or some other dollar-a-year bungling in Washington, means actual unemployment to the men on the job. Some 300,000 auto workers will be rendered idle in Michigan alone, because of delayed conversion of plants to war production and failures to use all available machine tool capacity.

Labor is the group most eager to lick that labor-slaver, Hitler, just as it is first to suffer from production failures and to realize from practical experience what should be done. The CIO unions, in particular, representing all the workers in an industry, naturally think and plan in industry-wide terms, as distinct from employers primarily concerned with the profits and competitive status of their particular company.

But here we run slap into Miss None-of-Your-Business. With a war to win, you might expect government and industry to seize eagerly upon these plans, to call the unions into close consultation, and jointly with labor to examine the feasibility of placing them into immediate operation.

Instead there have been polite, if perfunctory, acknowledgements. Some words of praise for the spirit shown. Impatient or insufficient consultations, if any. Some hints that the pro-

THE MARCH OF LABOR

UNION MEMBERSHIP HAS NOW REACHED OVER 10,500,000—AN ALL-TIME HIGH!

TWO-FIFTHS OF ALL THE PEOPLE EMPLOYED IN MASSACHUSETTS IN 1932 WERE UNION MEMBERS.

THE DEPARTMENT OF AGRICULTURE ESTIMATES THESE COSTS FOR FEEDING A FAMILY:

- RESTRICTED DIET FOR EMERGENCY USE ... \$350.
- ADEQUATE DIET AT MINIMUM COST ... \$500.
- ADEQUATE DIET AT MODERATE COST ... \$800.
- LIBERAL DIET ... \$950.

TO INSURE A PROPER DIET WISE WORKERS JOIN UNIONS. TO INSURE A PROPER HAT, WISE UNIONS LOOK FOR THIS LABEL.

NO, THE WORKERS WERE NOT TO BLAME

From Wichita comes this query: "Is it fair to say the workers were responsible for the collapse of France and Britain's lack of preparedness?"

The claim has been made repeatedly, but there is not a iota of evidence to sustain it. On the contrary, the record shows that every airplane, every ship, every tank, every gun ordered by the governments of France and Britain were turned out practically on schedule. The workers did their part to the hilt!

Conservative governments ruled France and Britain at the time. They played with Hitler, hoping he would turn his legions against Russia. They thought the Soviets would be a "push-over" for him, and save them from the threat of Communism.

In addition, high-ranking officers in the navies and armies of France and Britain had no proper conception of modern mechanized warfare. They imagined the Maginot Line was impregnable and sadly underestimated the fighting qualities of planes, tanks and submarines.

The attempt to shift the blame to the workers of France and Britain is made by those who either do not know what they are talking about or are anxious to conceal the fact that the military mind is not always infallible.—Labor.

posals might have received more consideration if they did not come from labor. And an impression left that labor might do better to "mind its own business" and let government officials and businessmen run the war-production program.

Whoever else may be kidding about this war, labor is in deadly earnest. It knows its role is of basic importance, and it is determined to pull its full weight.

It resents the non-of-your-business attitude not so much as a slight as because it obstructs the full participation of all the American people in what is the whole people's business.

Slovene Center Social Club Holds Annual Meeting

CHICAGO, ILL.—The members of the Slovene Center Social Club are cordially invited to attend the annual meeting Saturday, Jan. 24, 1942, at the Slovene Labor Center, 2301 S. Lawndale Ave. The meeting will start at 8:00 p. m. sharp. On the agenda will be, besides other matters properly coming before the meeting, the election of officers for the year of 1942. After the meeting, all members will be served a plate lunch and other refreshments free of charge. Frank Dubevec and his acordion will provide good Slovene and English music for those that like to dance. All members be present.

The Executive Board.

LOVERS' LANES

A Lovers' lane is a narrow lane. There's room for only two, And three can never walk abreast, No matter what they do.

A lovers' lane is long as life; And it is grandly high; It's roofed with little, shining stars, And over them the sky.

It's long enough and high enough And high enough again, To hold the loves of all the earth, And all their joy and pain.

But when it comes to width, my dear, For loves that would be true, Not even at its widest point, Is room for more than two.

A LARGE FAMILY

The map of an archipelago is likely to be deceiving—not purposely but because there is not room enough for all the islands.

Who would think, for example, upon looking at the map of the Philippine islands, that there are over 7,000 of them?

It is a fact, nevertheless. The exact number is said to be 7,083. Of course most of them are tiny. The map necessarily shows only a small number. There isn't room for the little tots of this big family.

From a military point of view, no island is of importance unless it has a harbor, with fortifications, airplane fields, etc. The country that controls Luzon, Mindanao and few others, controls the archipelago.

Japan may or may not gain control of these islands before the Allies move in and push her out. If she gains control, that will merely make the pushing-out process a little harder, but there is no doubt in any American's mind that the pushing-out process will take place.—M. P.

Poor Time to Borrow

A reader informs us that farm co-operatives during the first 9 months of 1941 borrowed twice as much money from the Bank for Co-operatives as they did during the same period of 1940.

He wonders if this is true mostly of producer co-operatives, or if the same ratio applies to consumer and other co-operatives in Minnesota and Wisconsin.

Anyhow, asks he: "Is it necessary—is it wise, to borrow? Butterfat is now 60 cents and over. What will happen when it goes down to 28 cents?"

Just this will happen: the borrowed money that is worth 100 pounds of butterfat to these co-ops now, will have to be paid back with 200 pounds of butterfat. That's 100% interest, isn't it? And that's on top of the regular rate, which is mere chicken-feed in comparison. Generally speaking, it's a poor time to borrow money.—The Co-operative Builder.

Difficult—a thing that can be done immediately. Impossible—a thing that requires some time.—George Santayana.

Personally Speaking . . .

OPPORTUNIST PATRIOTS

A certain Communist-controlled co-op society has bought two \$1,000 defense bonds and advertised the fact widely, obviously to impress people with its patriotism.

It's a good thing for co-op societies to buy defense bonds, but let no one be misled for a minute by this Communist tub-thumping for American democracy. The long-range Communist aims is and always has been to undermine and destroy democracy in America and everywhere else.

You only have to hark back to the period between August 1939 and June 1941. During that period Stalin had a treaty with Hitler, and so Stalin's lick-spittles throat the world opposed the war against Hitler and ridiculed the democracies. These camaleons who change their color quicker than you can say Jack Robinson were then organizing "The Yanks Are Not Coming" movement and were draping the hammer and sickle with olive branches of peace. Now, hardly six months later, they are boasting of the dollars they are contributing to lick Hitler. Tomorrow, if Stalin should make a peace with Hitler, you would find them scrambling to cash their defense bonds.

There is danger that Americans, conscious of the help that Russia is now giving in the war against Hitlerism, will get soft toward the Communists and be taken in by their treachery as has so often happened in the past. Read Max Eastman's article in December "Reader's Digest." He shows how some of America's finest, including Mrs. Roosevelt, have been gulled into supporting organizations with American names but with Muscovite control.

When the war against Hitlerism is won, watch out, for it is altogether possible that a war against Communism then will have to be fought. We are fighting the Nazis because they seek to foist their totalitarian philosophy and methods upon the whole world. Let's not forget that the Communists have the same ambition, and pursue it more subtly.—Co-operative Builder.

Slaves of Today—Masters of Tomorrow

The following appeal was made by Edward Beneš, President of Czechoslovakia, to his people at home and to other subjugated nations by means of the London-Czechoslovak broadcast:

"Oppressed people of Europe! Events have made you key men in the German war machine!

"German soldiers are dying by the thousands on the Eastern front; they cannot take Moscow; they cannot take Leningrad. They are retreating in the Ukraine; numbers are against them. They leave their guns and ammunition behind them as they retreat.

"And so, forced laborers, the Germans look to you to replenish their stocks. Unless you give them the armor, the steel, and the food they need, they cannot go on fighting.

"Their new ally in the Far East will not save them. On the contrary, our new ally, the United States, will now really begin with her real war production.

"And, therefore, the German war machine must be fed day and night more than ever before; otherwise the might of Germany will perish.

"That is why you are key men in the German war machine. A shortage in German manpower has made you vitally important to their success.

"You must fail them; for this is your hour of opportunity!

"You, the slaves of today, will be the masters of tomorrow."

The purest treasure mortal times afford Is spotless reputation; that away, Men are but gilded loam, or painted clay. —Shakespeare.

Guard Your Country . . . and Your Loved Ones

Right now, thousands of young American soldiers and sailors are risking their lives to protect yours. Patriotism, your own self-protection, demands that you do your part, now!

Start buying United States Defense Savings Bonds and Stamps immediately. Back down the aggressors with your dollars. Bonds are on sale at banks and post offices. They cost as little as \$18.75. Put your dimes in Defense Stamps and they, too, will go to work.

America needs your money for a very important reason—to safeguard your country, your life.

1941 LYNCHINGS

The National Association for the Advancement of Colored People reports that there were five lynchings in 1941, and two other Negroes were shot in court while on trial. As they were shot by individuals, not by mobs, these instances do not technically come under the head of lynchings. One of the men lynched was in the uniform of the United States army.

Of course the land of realtors, hurricanes, sunshiny sands and bathing beauties—Florida—had to have its quota of lynching. One outright lynching took place there, and in another instance the victim was beaten but was later said to have died of pneumonia. It is not counted among the five. The other states that have the "honor" to have been the scene of one or more of these barbarities are Georgia, South Carolina, and North Carolina. Georgia had two. The shootings in court took place in Texas.

The best that can be said of these horrible nazified activities is that they are not as numerous as formerly. Back in 1926, for example, 34 persons were lynched, and this paper insisted that they were 34 arguments in favor of the passing of an anti-lynching bill. Many other northerners took the stand, all through the twenties and the thirties, that such a bill should be passed. Undoubtedly the noise which a lot of us made, along that line, helped to induce the southern authorities to try to quell this nazified pastime. The result is that the number of lynchings has decreased. But so long as even one of these barbarities occurs, an anti-lynching law is in order.

In its essence, a lynching is as dastardly as the Japanese attack on Pearl Harbor. This nation is now engaged in an all-out fight against bloody, ruthless cruelty. Any person who takes part in or upholds lynching is a traitor.—Millwaukee Post.

Real Price Control Needed

Wages, like all other forms of income, are not prices but compensation for free human labor. Although price control procedure has been set up by law in every country concerned in the war, only Germany was authorized to control wages at the time this was written.

In a free country compensation for human services must continue to be based on contracts between those concerned—in the case of wages, by means of a contract determined by collective bargaining. But unless we have effective price control the very basis of collective bargaining and business stability will be disrupted by inflation.

Unless we have effective price control, defense will cost us billions more in debts than should be put upon the future and will force us into intolerable depression.—William Green in the American Federationist.

What Is America?

By Ben Hecht and Charles MacArthur

What is America? What is the U. S. A.? Some people think it's a piece of map shaped like a wisdom tooth and colored like a handful of lollypops.

Some people think America is a dollar sign with a halo over it.

Some people think the U. S. A. is an ostrich with a red, white and blue tail feather.

Some people think America is a smokestack and a gas filling station; an adding machine and the Brooklyn Dodgers. Some people think U. S. A. is a skyscraper with the moon hanging over it like a for-rent sign.

Some people think America is a feather bed where freedom can snooze till the cows come home.

Some people think the U. S. A. is the goldnest collection of railroad ties, window panes, manhole covers, wheatfields, electric signs, apple pies and steel mills ever assembled within the boundaries of one nation. Nobody can deny that we are all these things. And you can throw in a jazz band and the Wizard of Oz and the Hanging Gardens of Babylon—and the inventory isn't even begun.

You can keep piling up figures enough to stump Einstein and painting enough pictures to fill the Grand Canyon—and you won't have begun to add us up or show our thousand faces. But we're here to tell you that this inventory reaching from Hell to breakfast is nothing.

We're here to tell you that all the smokestacks and railroad trains, all the gold in all the counting houses and the Boulder Dams, electric lights, high bridges, grain mills and jazz bands—all of these are nothing. They are the window trimmings. They are the nickel's worth out front. The real show is inside them and behind them.

We're here to tell you America is an idea; and the U. S. A. a dream. On the first day it dawned on the world it dawned as an idea. And with all its industry and gold, all its power and mountains of materials—it has remained since it came leaping out of its cradle, a dream. Since the hour it was born and to the hour it dies—if it ever dies—it has been and will remain an idea, the simplest and most difficult idea ever hatched by the human mind—the idea of freedom. America is an idea that people can live in without having the wits scared out of them, without a gag in their mouths or a strait jacket on their spirits.

The U. S. A. is a dream that a human being is better than a red ant and the soul of man is a bigger flag than the biggest swastika ever tacked up on a Nazi platform. This idea and

this dream were born in the bloodshed at Lexington. And ever since that blood ran Americans have died in defense of the idea of freedom.

No foreign nation has ever held our land—yet we have fought. No nation has come goose-stepping to our shores—as of tonight—and yet we have fought. We have fought because our frontiers have been those of the spirit.

Our history is the history of men and women who have fought for the dream of freedom, of men and women who have believed that wherever freedom is threatened, there they stand in danger, of men and women who have believed that wherever freedom perishes there a part of themselves lies dead.

This, say our enemies, is democratic twaddle. This, say our enemies, is the cry of a warmonger. They lie. History proves they lie. History proves that our battle front has never been the line of conquest, but always, since the barefoot soldiers of Stony Point and Valley Forge—the frontiers of freedom.

Our history reveals that Americans have fought—and fought damned well—only for the defeat of things that tormented the soul of man—tyranny, slavery and intolerance.

MUST HORSE COME BACK?

The automobile industry has closed its production books for 1941 with 5,100,000 passenger cars made and disposed of.

Starting January, 1942, all it knows is that production will be curtailed almost to the vanishing point.

The momentous fact in this story is that a nation can absorb in one year more than 5 million new cars. So far as consumers are concerned the country probably can get along fairly well on the new production schedule, at least for a year or two.

If, by the end of 1943, there is not relief, the horse again will step into the picture in his old role as a national necessity.

Illinois State Journal.

Costlier than Taxes

However stiff the new taxes may be, when the inescapable issue finally is faced, they will not compare either in weight of the burden or in inequity of distribution with the demoralizing costs of unheeded inflation. These are costs that will sap the substance of all, down to the poorest individual, without exemption or regard for hardships.—St. Louis Star-Times.